

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir

alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

USTAD MUHSİN KIRAATÎ

NAMAZDA

HİKMET

Çeviri:

Cafer BENDİDERYA

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 150

Kitabın Orijinal Adı: Yeksed o Çehardeh Nükte
Der Barey-i Namaz

Tercüme: Cafer Bendiderya

Son Okur: Habip Coşkun

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Can Matbaacılık

Basım Tarihi: Nisan 2009

ISBN: 978-9944-709-35-4

Not: Çeviride eserin 1374 (h.ş) yılında "Sitad-i İkamey-i
Namaz" tarafından yayınlanan 18. baskısı esas alınmıştır.

İsteme Adresi:

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Ayetullah Hameneî'nin "Namaz" Seminerine Mesajı	7
Yazarın Önsözü	11
1. Bölüm:	
Namaz ve Önemi	13
2. Bölüm:	
Namazın Ruhu ve Felsefesi.....	31
3. Bölüm:	
Namazın Manevî Boyutları ve İçeriği.....	39
4. Bölüm:	
Namazın Eğitici Yönleri.....	49
5. Bölüm:	
Namazın Toplumsal Yönleri	63
6. Bölüm:	
Kur'ân'dan Nükteler.....	81
7. Bölüm:	
Namazın Adabı.....	89

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

AYETULLAH HAMENEÎ'NİN "NAMAZ" SEMİNERİNE MESAJI

Bismillahirrahmanirrahim

Görüş sahipleri tarafından "namaz" için bir toplantı düzenlenmesi, İslâm Cumhuriyetinde yapılması gereken en güzel ve en zaruri işlerden biridir. Çünkü namazı ikame etmek salih kişilerin hükümetinin nişane ve semerelerinden biridir. Ve ondan sonraki sırada "zekât" vermek, toplumu malî bakımdan düzene koymak ve fakirliğin kökünü kazımak ve yine emr-i maruf ve nehy-i münker, yani insanları iyiliklere yönlendirmek ve kötülükten alıkoymak vardır. **"Onları yer-yüzünde iktidara getirdiğimiz takdirde namazı ikame ederler, zekâtı verirler, iyiliği emrederler ve kötülükten vazgeçirirler."** (Hac, 41) Namazı ikame etmek, sadece salih kişilerin şahsen namaz kılması değildir; bu, İslâm hükümetinin teşkiline bağlı olan bir durum da değildir. İslâm'ın bu direği toplumda ayakta tutulmalı ve herkes bunun sırlarını, işaretlerini tanımalı ve onun bereketlerinden yararlanmalıdır. Manevî parlayış ve Allah'ı zikretmenin sefası toplumun tüm ufkunu aydınlatmalı, sefa vermeli, bedenler ve ruhlar hep birlikte namaza koşarak onun sayesinde huzur bulmalı ve sağlamlaşmalıdır.

Namaz, dinin temel direğidir; bu nedenle halkın yaşamında en temel bir konumda olmalıdır. İnsan için güzel hayat ancak, Allah'ın dininin hakimiyeti sayesinde ve insanların, kalplerini Allah'ın zikriyle zinde tutmaları ve onun yardımıyla şer ve fesadın tüm cazibeleriyle savaşılabilmeleri, bütün

putları kırmaları ve bütün iç ve dış şeytanların kendilerine doğru uzanan ellerini kesmeleri durumunda gerçekleşebilir. Bu zikir ve sürekli huzur sadece namazın bereketiyle hasıl olur. Ve namaz gerçekte, insanı alçaklığa sürükleyen nefsinin şeytaniyle, güç ve parayla onu zillet ve teslimiyete zorlayan kudret şeytanlarıyla savaşmada her zaman ve her durumda var olan sağlam bir destek ve hiç tükenmeyen bir hazinedir.

İnsanla Allah Teala'nın bağlantısı için namazdan daha sürekli ve daha sağlam bir vesile yoktur; en ilkel insanlar Allah Teala ile namaz aracılığıyla bağlantı kurarlar. Allah'ın en seçkin velileri de sevgilileriyle baş başa samimiyet cennetini namazda ararlar. Bu zikir ve razu niyaz hazinesinin asla sonu yoktur; her kim onu daha fazla tanusa nuraniyet ve cilvesi daha çok olur...

Namazın kelime ve zikirleri, her biri din maarifinin bir bölümüne işaret eden ve sürekli onu namaz kılan kimseye hatırlatan özet bir din maarifidir. Anlamlarına dikkat ederek, yanlışlık ve gafletten uzak kılınan bir namaz insanı her gün ilahî maarifle daha fazla tanıştırmakta ve onu daha fazla tutkulu kılmaktadır.

Namazın nuraniyeti, sırları ve şifreleri, ondaki dersler, insan ve toplumu yetiştirmedeki etkileri kısa bir fırsatta anlatılacak kadar az değildir; hatta benim gibi gafil birisinin onun derinliklerinden haber verebileceği bir nitelikte bile değildir...

Benim aciz kalemimle ve naçiz marifetimle söylemek istediğim şey şudur: Şimdi ağır bir emanet yükünü omuzlarına alan halkımız ve toplumumuz, özellikle gençlerimiz namazı zevali olmayacak bir güç kaynağı bilmelidirler. Ve bugün karşımızda yer alan cephe mukabilinde, bizim, Allah'ın zikri gibi sağlam bir dayanağa, ona ümit besleme ve güvenmeye her zamankinden daha fazla ve her şeyden daha çok ihtiyacımız var. Namaz bize ümit, güven ve manevî güç vermekte olan feveran halindeki bir kaynaktır.

Kalp huzuru ve yönelişle kılınan, tepeden tırnağa zikir ve anışla dolan bir namaz, insanın Rabbiyle konuştuğu ve O'na gönül verdiği bir namaz... İnsana sürekli en yüce İslâm öğretilerini öğreten bir namaz... Böyle bir namaz insanı çürüklük, hedefsizlik ve zaaftan kurtarır, gözünde yaşam ufkunu aydınlatır, ona azim, irade ve hedef verir; kalbini günaha yönelme ve alçaklıktan kurtarır. İşte bu nedenle namaz her durumda, hatta savaş meydanında ve hayatın en zor imtihanlarında önceliğini kaybetmemektedir. İnsan her zaman namaza muhtaçtır; tehlike anlarında ise bu ihtiyacı daha da artar.

Gerçek şu ki, namazın tanıtımı konusunda çok kusurlar edilmiş, gevşeklik gösterilmiştir. Sonuçta namaz hâlâ layık olduğu yerini, hatta İslâmî düzenimizde bile elde edememiştir. Bu ağır sorumluluk, ulemanın ve İslâm öğretilerine aşina olanların üzerine düşmektedir; namazı herkese ve özellikle genç nesle tanıtılmalıdır. İlkokul çağındaki bir çocuktan tutun yüksek okul araştırmacılarına kadar, her biri kendi zihin ve marifeti kapasitesince namazı ve onun sırlarını tanıma doğrultusunda bir çok adımlar atabilir, onun tanınmayan yönleriyle tanışabilirler. Hatta büyük arifler bile, marifet vadisinin salıklarına namazın sırlarını yazmış ve öğretmişlerdir; ama yine de bu okyanusun derinlikleri öylece tanınmamıştır; dolayısıyla, bu doğrultuda hareket edilmesi gerekir.

Toplumumuzda özellikle radyo ve televizyon gibi medya kuruluşları çeşitli metotlarla namazı tanıtılmalı ve hatırlatılmalıdır.

Her yerde ve her zamanda, radyoda ve televizyonda namaz en önde yer almalı, kalplerde iman şevki ve Allah'ı anma ateşi oluşmalıdır. Okulların ve üniversitelerin din derslerinde namaz dersi kendi yerini edinmelidir. Namazı tanımada uyumlu sözler ve büyük düşünceler ileri sürülüp öğrencilerin zihnine ve kalbine yerleştirilmelidir.

Namazın felsefesi ve onun sırlarının incelenişi sanat di-
liyle herkesin gözleri önüne sergilenmeli ve böylece herkesin
kendi kapasitesince ondan yararlanması sağlanmalıdır. Ule-
ma ve araştırmacılar tarafından çeşitli açılardan, çeşitli sevi-
yelerde kitaplar ve yazılar yazılmalı, sanat ve edebiyatın kay-
nağı olmalı ve namazı kolay bir şekilde yerine getirmek için
de bir bölüm açılmalıdır.

Bütün umumî yerlerde; okullarda, üniversitelerde, fab-
rikalarda, kışlalarda, havaalanlarında, tren istasyonlarında,
devlet dairelerinde vb. yerlerde namaz için uygun yerler ha-
zırlanmalıdır. Camiler ve mescitler tertemiz, düzenli ve çekici
olmalıdır. Namaz, fazilet vaktinde ve cemaatle kılınmalıdır.
Her bölgede, o bölgenin seçkin kişileri ve ileri gelenleri diğer-
lerinden öne geçirilmeli ve namaza önem vermeyi diğerlerine
pratik olarak öğretmelidirler; kısacası her yerde namaza doğ-
ru bir akın ve namaza kořma hareketi hissedilmelidir.

Bütün bunlarla, Allah'ın izniyle ve Allah'ın en büyük
velisi Hz. Mehdi'nin (canım ona feda olsun) teveccüh ve du-
alarıyla ülkemiz ve toplumumuz namazın yüce hedeflerine
yakınlaşacak ve onun bereketlerinden yararlanacaktır.

Son olarak, bu toplantıyı hazırlayan ve namazın ehemmi-
yetine vakıf olarak namazın ikamesi doğrultusunda çaba har-
cayan herkese ve özellikle bu yolda canla, başla ve aşıkane bir
şekilde gayret gösteren Hücetü'l-İslâm Kıraatî Bey'e samimi-
yetle teşekkür ediyor ve bu ihlaslı çabaların Allah Teala'nın
huzurunda kabul görmesini niyaz ediyorum.

Vesselamu aleykum ve rahmetullah.

Seyyid Ali HAMENEÎ

16, 7, 1370 h.ş.

[8,10.1991]

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Bismillahirrahmanirrahim

Hamt, namazı takvalılar için bir yakınlık ve kendisine yaklaşma vesilesi kılan, onu dininin bayrağı, veçhi ve dininin rükünlerinden biri kılan Allah'a mahsustur. Salat ve selam zamanının başından sonuna kadar namaz kılanlara ve özellikle onların en üstünü Hz. Muhammed'e (s.a.a), onun vasilelerine ve bilhassa onların namaz halinde şehit edilen birincisi Hz. Ali b. Ebutalib'e (a.s) ve zuhur ettiğinde arkasında Hz. İsa'nın (a.s) namaz kılacağı sonuncusu Hz. Mehdi'ye (a.f) olsun. Allah'ın selamı "**yeryüzünde iktidara getirdiğimiz takdirde namazı ikame ederler.**" ayeti kapsamındaki salih kullarının üzerine olsun.

Namaz eğitimi hakkında yazmaya muvaffak olduğum bu beşinci kitaptan dolayı Allah'a şükürler olsun. Birincisini ilkokul, ikincisini ortaokul, üçüncüsünü ise lise seviyesi ve dördüncüsünü de daha fazla ilgisi olanlar için yazmıştım. Allah'a şükürler olsun ki bizi namazı ikame etmeye muvaffak kıldı ve kardeşlerimizin yardımıyla 1991 yılında İran İslâm Cumhuriyetinin tüm ortaokul ve liselerinin yaklaşık yüzde sekseni büyük bir şevkle cemaat namazı kıldılar.

Bu harekette, büyük rehberimiz çok önemli bir mesaj gönderdi; Cumhurbaşkanımız, bakanlar kurulu, muavinler ve özellikle Milli Eğitim Bakanlığı sorumluları, eğitim işleri görevlileri, tebligat sorumluları, radyo ve televizyon, şair-

ler ve tacirlerden bir grubu, dinî bilimler öğrencileri ve din adamları Allah'ın rızasından başka hiçbir hedefi olmayan bu harekete katıldılar; yeni neslimiz de iş birliği yapıp cemaat namazını iyi karşıladı; özellikle bazı muhterem Cuma imamlarının hafta boyunca her gün okullardan birine giderek güçleri oranında ve zamana uygun bir şekilde öğlen namazını kıldırıldığını görünce daha da bir teşvik oldular.

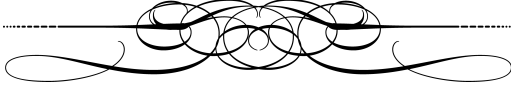
Cemaat namazının günden güne daha güzel bir şekilde karşılanması okulları aşarak kırsallara ulaştı ve böylece kırsalların mescitleri doldu. Özellikle askeri personelin her kademesinin bu törene katıldıklarını görünce bambaşka bir iştiaqla namaz saflarını doldurdular. Bazı bakanlıklar, fabrikalar ve şirketler ezan vakitlerinde yepyeni bir canlılık kazandı. Ve bu da iman ve cemaat namazının etki ve bereketlerini görmekten kaynaklanmaktadır.

Bu ilgi ve teveccüh birkaç kitap ve yazının üzerinde bir bilince ihtiyacı vardır. 1991 yılında, namaz konusu bütün sözlerin başında yer aldı ve Milli Eğitim Bakanlığı, Cuma imamlarının tebligatı, komutanların, valiliklerin, İslâmî tebligat teşkilatı, dinî bilimler öğrencileri ve ulemanın, radyo ve televizyonun işbirliği ve yardımlarıyla ve yine halkın desteğiyle bütün illerde ve birçok ilçelerde namaz seminerleri düzenlendi.

Şimdi bunun üzerinden bir yıl geçti ve doğal olarak bu hareketlerin daha faal ve alevli olması gerekir. Ben bir dinî bilim talebesi olarak tekrar Allah Teala'nın lütfuyla, Kur'ân-ı Kerim ve hadislerden namaz hakkında bir kaç dışında diğer kitaplarımda geçmeyen 114 nükteyi içeren bu kitabı değerli Müslümanlara sunuyorum. Bunlar 1991 yılında aklıma gelen nüktelerdir ve eğer Allah muvaffak ederse namazla ilgili en az bin nükte toplayıp birkaç kitapta sunmak istiyorum; ama, tabii ki namazın sırlarının bin noktada bitmeyeceği de bellidir.

Muhsin Kıraatî

1. Bölüm

NAMAZ VE ÖNEMİ

1- Namaz Bütün Dinlerde Vardı

Hz. Muhammed'den (s.a.a) önce Hz. İsa'nın (a.s) dininde de namaz vardı. Kur'ân-ı Kerim Hz. İsa'nın (a.s) dilinden "**Sağ olduğum sürece bana namaz kılmayı emretti.**"¹ buyurmaktadır. Hz. İsa'dan (a.s) önce Hz. Musa'ya "**Beni anmak için namaz kıl.**"² buyurmakta, Musa'dan (a.s) önce, namazı ikame eden kayınpederi Hz. Şuayb'a (a.s), "**Ey Şuayb! Senin namazın mı, babalarımızın taptığı şeylerden vazgeçmeni emrediyor sana, dediler.**"³ ve bütün bunlardan önce de İbrahim-i Halil (a.s) Allah Teala'dan kendisi ve evlatlarını namazı ikame etmeye muvaffak etmesini dilemiştir:

Rabbim! Beni ve zürriyetimden bir kısmını namazı kılan kıl.⁴

Lokman-ı Hekim ise oğluna şöyle diyor:

Yavrum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçir.⁵

İlginç olan şu ki, sürekli namazla birlikte zekât da emredilmiştir; fakat yeni yetişen gençlerin genellikle paraları olmadığı için, bu ayette namazla birlikte zekât ve vergiler yerine iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak emredilmiştir.

1- Meryem, 31.

2- Tâhâ, 14.

3- Hûd, 87.

4- İbrahim, 40.

5- Lokman, 17.

2- Hiçbir İbadetin Namaz Kadar Tebligatı Yapılmamaktadır

Her gün beş vakit namaz kılmamız gerekiyor ve her namazda da ezan ve kamet okumamız emredilmiştir; bu iki ilahi çağrıda toplam yirmi defa "Hayye ale's-salah" (Haydi namaza!), yirmi defa "Hayye ale'l-felah" (Haydi kurtuluşa!) ve yirmi defa da "Hayye alâ hayri'l-amel" (Haydi en hayırlı amele!) demekteyiz.

Ve on defa "Kad kameti's-salah (=namaz başlamak üzere!)" demekteyiz.

Ezanda, "kurtuluş" ve "en hayırlı amel"den maksadın namaz olduğunu dikkate alarak, her Müslüman günde yetmiş defa "hayye" (=haydi) kelimesiyle kendisini ve diğerlerini zevk ve heyecanla namaz kılmaya teşvik ediyor. Oysa hiçbir ibadet için bu kadar şevk ve heyecan sergilenmemiştir.

Özellikle İslâm dininde ezanın güzel ve yüksek sesle okunması emredilmiş ve ezan için bir çok mükâfat vaat edilmiştir.

Hac için ezan Hz. İbrahim'in (a.s), namaz için ezan ise bizlerin vazifesidir.

Ezan sessizliği bozmaktır.

Ezan başlı başına bir ideoloji ve halis İslâm düşüncelerinden biridir.

Ezan kısa, ama geniş anlamlar taşıyan dinî bir marş konumundadır.

Ezan gafillere bir uyarıdır.

Ezan din ortamının açık oluşunun ve manevî hayatın belirtisidir.

3- Namaz Bütün İbadetlerin Başında Gelir

Kadir gecesi gibi özel günlerde, İslâmî bayramlarda, cuma gününde, biset bayramında, Resulullah'ın (s.a.a) doğum gece-

si ve cuma gecesi gibi bir fazilet ve değeri olan bütün gece ve gündüzlerde belli bir dua ve özel program öngörülmüştür.

Sanırım namaz programı olmayan hiçbir kutlu gün yoktur.

4- İbadetler Arasında En Fazla Çeşide Sahip Olan Namazdır

Eğer hac ve cihadın birkaç çeşidi, gusül ve abdestin birkaç kısmı varsa, namazın yüzlerce çeşidi vardır. Muhaddis Hacı Şeyh Abbas Kummi'nin *Mefatihü'l-Cinan* adlı kitabının hamişine bir göz atacak olursak, bir araya topladığımızda tek başına bir kitap oluşturacak kadar namaz çeşitleri olduğunu görürüz. Her Ehlibeyt İmamı'nın diğer imamın kıldığı namaz dışında özel bir namazı vardı. İmam Mehdi'nin (a.f) özel namazı, Emirü'l-Müminin Ali'nin (a.s) namazından farklıdır.

5- Namaz ve Hicret

Hz. İbrahim (a.s), "Allah'ım! Ben kendi soyumdan olan çocuğumu bitki bitmeyen susuz ve kurak bir çöle bıraktım. Allah'ım! Namazın ikame olması için böyle yaptım ben!" buyuruyor:

Rabb'imiz! Ben çocuklarımdan bazısını, senin Beyt-i Haram'ının yanında, ekimsiz bir vadiye yerleştirdim. Rabb'imiz! Namazı kalsınlar diye (böyle yaptım).¹

Namaz kılanların vazifelerinden biri de, suyu ve havası kötü olan bölgelere giderek namazın şevk ve heyecanını evrenselleştirmektir.

6- Namaz İçin Tarihin En Önemli Toplantılarından Biri

"Sabîiler", Kur'ân-ı Kerim'de geçen dinlerden birinin mensuplarıdır. Hz. Yahya'ya (a.s) özel bir eğilimi olan Sabîiler evrenin işlerini düzene koymada yıldızların etkisi olduğuna

1- İbrahim, 37.

inanmaktadırlar. Bir grubu günümüzde Huzistan'da (İran'ın şehirlerinden biri) yaşayan bu inanç sahiplerinin kendilerine has bir namaz ve ibadeti vardır.

Sabiîlerin çok bilgili, fakat kibirli bir önderi vardı; defalarca İmam Rıza'yla (a.s) tartışmasına rağmen Müslüman olmuyordu.

Bu tartışmalardan birinde İmam Rıza'nın (a.s) getirdiği bir delil karşısında teslim olarak "şimdi kalbim yumuşadı ve senin dinine iman etmeye meyillendim" demişti. Fakat tam o sırada ezan okunması üzerine İmam toplantıdan ayrılmaya hazırlandı. Bunu gören oradakiler, "Şimdi kritik bir durum söz konusu; bu fırsat bir daha elinize geçmeyebilir", demişlerse de İmam (a.s), "*Önce namaz!*" buyurmuştur. İmam'ın (a.s) bu kesin tutumunu gören söz konusu şahsın imanı daha da artmış, namazdan sonra yakine varıncaya kadar tartışmayı sürdürmüş ve sonunda da Müslüman olmuştur.

7- Savaşın Ortasında Namazı İlk Vaktinde Kılmak

İbn Abbas, savaşın tam kızıştığı bir sırada Emirü'l-Müminin Ali'nin (a.s) başını kaldırıp gökyüzüne baktığını, sonra savaşa devam ettiğini ve bir süre sonra tekrar gökyüzüne baktığını görünce yakına gelerek sordu:

- Neden gökyüzüne bakıyorsun?
- Namazın ilk vaktinden haberdar olmak için.
- Siz şimdi savaşıyorsunuz!
- Namazı ilk vaktinde kılmaktan gaflet etmemek gerekir.

8- Uykunun, Münacattan Daha İyi Olduğu Yer

Bir gün Resulullah (s.a.a) cemaatle sabah namazını kıldıktan sonra Hz. Ali'nin (a.s) mescide gelmediğini görünce hemen Ali'nin (a.s) evine gidip onun neden cemaat namazına katılmadığını sordu.

Hz. Fatıma (s.a), "Ali dün gece sabah gün ağarınca kadar Rabbiyle münacat etti, gece ibadetinin ağırlığının yorgunluğundan dolayı sabah namazını evde kıldı", dedi.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

Ali'ye, gece münacatını kısa kesmesini ve sabah namazını cemaatle kılması için biraz da uyumasını söyle; dolayısıyla, cemaat namazına hazırlık olan uyku, insanın cemaat namazını kaçırmamasına neden olan münacattan daha iyidir.

İşte Resul-i Ekrem (s.a.a), cemaatle kılınan sabah namazının gece ibadet ve münacatından daha üstün olduğunu bu şekilde vurgulamış oldu.

9- Gizli Değil, İnsanların Gözü Önünde Namaz Kılma

İmam Hüseyin (a.s), Muharrem ayının ikinci günü Kerbela'ya girdiğini ve onuncu (Aşura) gününde de şehit olduğunu biliyoruz.

Dolayısıyla, İmam Hüseyin (a.s) Kerbela'da sekiz gün kalmıştır. Bir yerde on günden az kalan yolcunun namazı ise seferidir, yani -dört rekât olan- namazları iki rekât kılması gerekir.

Özellikle savaş sırasında iki rekâtlık bir namaz, iki dakikadan fazla sürmez. İmam Hüseyin (a.s) Aşura günü defalarca çadırlara gidip gelmiştir; bunların birinde öğle namazını çadırda kılabilirdi. Fakat o yüce insan namazını savaş meydanında kılmak istiyordu. İşte bu nedenle ashabından iki kişi onun önünde göğüslerini oklara siper ediyor, böylece İmam Hüseyin (a.s) insanların gözü önünde namazını kılıyordu. Evet, namaz kılan biri olduğunu göstermek ve namazı meydana taşımakta ayrı bir değerdir. Örneğin otellerde, şirketlerde, parklarda, havalimanlarında, caddelerde ve restoranlarda mescitlerin kuytu köşelerde olmaması gerekir; aksine nama-

zın en güzel yerlerde ve insanların gözleri önünde kılınması gerekir. Çünkü her ne kadar dinin cilveleri azalırsa fesadınki de bir o kadar artacaktır.

10- Cami Yapıtrın Kişinin, Mühendisin, Mimarın ve Ustanın Namaz Ehli Olması Gerekir

Tövbe Suresi'nin on sekizinci ayetinde şöyle yer almaktadır:
Camileri, ancak iman etmiş, cesur ve zekât vermesinin yanı sıra ehli namaz olan kişiler onarabilirler:

Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka kimseden korkmayanlar imar edebilirler.

Ehil olmayan kişiler camileri şenlendiremezler. -Kutsal bir mekan olan- caminin onarımı layık olmayan kimselere bırakılmamalıdır. Kur'ân-ı Kerim, "müşrikler camileri onarmazlar" buyurmaktadır. Bir hadiste, *"Eğer bir zalim cami yaparsa, ona yardım etmeyin"*, diye geçer.

11- Namazdan Alıkoyan Şarap ve Kumar Haram Edilmiştir

Şarap ve kumar, bir çok bedensel, ruhsal ve toplumsal zararlara neden olmasına rağmen Kur'ân-ı Kerim, bunların haram olmasına neden olarak, "sizin aranızda kin oluşturması, namaz ve Allah'ı anmaktan alıkoyması" gösterilmekte ve: **"Sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak istiyor."**¹ diye buyurmaktadır.

Bu ayette şarabın onlarca tehlike ve zararından, sadece toplumsal ve manevî zararlarının üzerinde durulmuştur. Toplumsal zararı insanlar arasında kin oluşması, manevî zararı ise namaz ve Allah'ı anmaktan gafil etmesidir.

1- Mâide, 91.

12- Namaz Kılmaya Muvaffak Oluşumuzun Nedeni Hz. İbrahim'in Dualarıdır

Rabb'im! Beni ve zürriyetimden bir kısmını namaz kılan kıl.¹

Hz. İbrahim'in (a.s) sadece dua etmekle yetinmeyip bu arzusuna kavuşmak için hicret etmesi, namazı ayakta tutmak için sefaletlere katlanması gerçekten dikkat çekicidir.

13- Namaz Allah Taraftarı Olan kimsenin İlk Vazifesidir

Onları yeryüzünde iktidara getirdiğimiz takdirde namazı kılarlar.²

Müslümanlar iktidara geçer geçmez yapacakları ilk iş namaz kılmaktır. Allah göstermesin; genel müdürümüzün tek düşüncesi fabrikayı kâra geçirmek, üniversitelerin tek düşüncesi uzman kişiler yetiştirmek, kamuoyunun tek düşüncesi de sadece üretim ve dağıtımını artırmak olmamalıdır. Bunların yanında ve başında her Müslümanın ilk vazifesi namaz kılmak olmalıdır.

14- Namazda Hiçbir Kayıt ve Şart Yoktur

Sağ olduğum sürece bana namaz kılmayı emretti.³

İslâm dininin emirlerinden her biri bir nedenle yerine getirilmeyebilir. Örneğin özürlü olan insanların (kör, sakat ve...) cihada gitmeleri farz değildir. Hastaya oruç tutmak farz değildir.

Mahrum kesime humus, zekât ve hac farz olmaz. Sadece namaz ibadeti ölüm anında bile terk edilememektedir. (Kadınların özel durumları bunun dışındadır).

1- İbrahim, 40.

2- Hac, 41.

3- Meryem, 31.

15- Namaz ve Halkla Hoş Geçinme

İnsanlara güzel söz söyleyin ve namaz kılın.

Tatlı dille namazı daha iyi tebliğ edebiliriz. Resulullah'ın (s.a.a) güzel ahlakı ve davranışlarıyla Müslüman olanların sayısı, akîl delillerle Müslüman olanlardan daha fazladır.

İnsan hatta kâfirlerle tartıştığında bile onlara güler yüz göstermeli, yani önce onların iyi yönlerini kabul edip sonra kendi görüşlerini açıklamalıdır.

16- Namaz, Allah'ın Birliğine ve Kıyamete İnanıktan Sonra İlk Farzdır

Onlar ki gayba inanıp namazlarını kırlarlar.¹

Kur'ân-ı Kerim'in ve Bakara Suresi'nin ilk ayetlerinde Allah'a, kıyamete ve meleklerle imanı içeren gayba inanmaktan sonra övülen ilk şey namaz kılmaktır.

17- Allah Namazı Bütün İşlerinden Öne Geçiren Kimseyi Över

Kendilerini ne ticaretin, ne de alışverişin Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymadığı erkekler.²

Kur'ân-ı Kerim, namaz vakti gelince işlerini, alışverişlerini bırakan kimseleri övmektedir.

Rahmetli Cumhurbaşkanımız Şehit Recâî de, "Namaza, isim var demeyin, işinize, namazım var deyin" buyurmuştur. Özellikle Cuma günü alışverişin bırakılması emredilmiştir: "**Alışverişi bırakın.**" Ancak Cuma namazı bittikten sonra şöyle buyurmuştur: "**Yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan arayın.**" Yani, "işlerinize geçici olarak ara verin", buyurmaktadır. Ayrıca tebliğ psikolojisi açısından, insanların durumu

1- Bakara, 3.

2- Nur, 37.

tam anlamıyla dikkate alınmıştır. Çünkü uzun bir süre için insanlardan alışverişlerini bırakmalarını beklememek gerekir ve dolayısıyla, bir müddet geçici olarak çarşının tatil edilmesi için önce saygı mahiyetinde, "Ey iman edenler" şeklinde hitap etmiş ve sonra da "Çağrıldığınız zaman" denilerek "iş yerlerinizi sabahın ilk saatlerinden değil, ezanı duyunca kapatın" buyurmuştur. Namaz yerine "Allah'ı anmak" tabiri kullanmış ve her gün değil de "Cuma günü" buyurmuştur. İşleri tatil etmeyi emrettikten hemen sonra da, "Bu sizin için daha hayırlıdır" buyurmuş ve peşinden de "Yeryüzüne dağılın." yani namaz bittikten sonra alışverişinizin ardına düşün" denmiştir.

18- Yüce Allah, Namazı Terk edip Önemsememeyi Sert Bir Dille Kınıyor

Bazılarının imanı yoktur ve namaz kılmazlar. "Ne doğruladı ve ne de namaz kıldı." Kur'ân-ı Kerim, bu insanların hasretlerle dolu bir şekilde can verme sahnesini gözler önüne sermiştir:

Bazıları diğerlerinin namaz kılmasına engel olurlar: "Gördün mü şu men edeni. Namaz kılarken bir kulu."¹

Ebu Cehil, namazda secde halindeyken tekmeyle Hz. Muhammed'in (s.a.a) boynunu kırma kararı alır. Bu amaçla gittiğini fakat vazgeçerek gerisin geriye döndüğünü gören yanındakiler: "Neden bu işi yapma cesaretini göstermedin?" diye sordular. Ebu Cehil, "Karşımda alev alev yanan bir hende gördüm." dedi.²

Bir grup alay ederler:

Namaza çağırıldığınız zaman onunla alay ederler.

Bir grup isteksiz namaz kılarlar:

1- Alak, 9-10.

2- Tefsir-i Numune, Mecmau'l-Beyan'dan naklen.

Münafıklar namaza kalktıkları zaman da üşene üşene kalkarlar.¹

Bir grup riya ve gösteriş için namaz kılar:

İnsanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı çok az anarlar.

Bir grup ise bazen kılar ve bazen de kılmazlar:

Şu namaz kılanların vay haline, ki onlar namazlarından gaflet ederler.²

Tefsirde şöyle geçer: Bundan maksat, kusurla birlikte sehv yapmaktır; namazdan sehv ve gaflet etmektir, namazda değil. Bazen bazı insanlar unutarak namaz kılmazlar; namaz vaktine, şartlarına ve hükümlerine önem vermezler; namazı fazilet vaktinden geciktirirler; namaz kılmamanın sevabı ve kılmamanın ise cezası olduğuna inanmazlar. Sahi, eğer namazdan gaflet etmek için bile "veyl -cehennem-" varsa, sürekli namaz kılmamayı hangi tehlikeler bekliyor bir düşünün?!

Bazıları dünya söz konusu olmadığı zaman namazı hatırlarlar; fakat dünya söz konusu olunca namazı azaltırlar:

Bir ticaret ve eğlence gördükleri zaman hemen dağılıp ona giderler ve seni ayakta bırakırlar.³

(Bu ayet şu olaya işaret etmektedir: Resul-i Ekrem (s.a.a) Cuma namazı hutbesi okurken bir grup eşyalarını satmak için davul çalmaya başladılar. İnsanlar eşya satın almak için mescidi terk ettiler ve yüce peygamberi (s.a.a) yalnız bırakıp gürültüyle alışveriş yapmaya koştular. Tarih kitaplarında sadece on iki kişinin içeride kalıp hutbeyi dinledikleri kaydedilmiştir!)

1- Nisâ, 142.

2- Maun, 4-5.

3- Cuma, 11

19- Namaz İçin Çaba Harcamak

Bazıları, çocuklarını camiye hizmet etmeye adıyorlar:

Karnımda olanı tam bir hür olarak sana adadım.¹

Hz. Meryem'in annesi dedi ki: Allah'ım! Çocuğumu bütün işlerden uzak tutarak Beytül-Mukaddes'e hizmet etmeye ve böylece her zaman senin kutsal evine hizmetçi olmaya adadım. Fakat bebeği dünyaya geldiğinde onun kız olduğunu görünce, "*Rabbim*", dedi; "*ben kız dünyaya getirdim ve kız erkek gibi rahat hizmet edemez.*" Fakat yine de adağını yerine getirdi. Onu kundakta Beytül-Mukaddes'e götürerek Hz. Zekeriya Peygamber'e (a.s) teslim etti.

Bazıları namaz için çoluk çocuklarının avare olup hicret etmelerine göz yumtular:

Rabb'imiz, ben çocuklarımdan bazısını, senin Beyt-i Haram'ının yanında ekinsiz bir vadiye yerleştirdim. Rabb'imiz, namaz kılınlar diye (böyle yaptım).²

Hz. İbrahim eşini ve oğlunu Mekke'nin susuz ve bitki bitmeyen çöllerine yerleştirerek, "Rabbim! Ben namazı ikame etmek için böyle yaptım." dedi.

İlginç olanı da, Mekke'nin kurucusu Mekke'ye hac için değil, namaz için gitmiş olmasıdır! Sanki Kâbe'nin etrafında kılınan namazlar Hz. İbrahim (a.s) açısından tavaf ve hacdan daha önemliydi.

Bazıları kendi soylarından olanların namaz kılmaları için dua ediyorlar:

Rabbim, beni ve zürriyetimden bir kısmını namazı kılan kıl.³

1- Âl-i İmrân, 35.

2- İbrahim, 37.

3- İbrahim, 40.

Peygamberler arasında da hiçbir peygamber Hz. İbrahim (a.s) kadar çeşitli yerlerde kendi soyu için dua etmemiştir. Dolayısıyla Allah Teala Hz. İbrahim'in soyuna insanı hayrete düşüren bir bereket vermiştir; öyle ki Resul-i Ekrem (s.a.a) kendisini, Hz. İbrahim'in (a.s) duasının bereketinden bilmektedir:

**Ailene namazı emret, kendin de o(nun güçlükleri)
ne sabırlı ol.¹**

İnsanın (kendisinden sonra) ilk sorumluluğu çocuklarıdır; ancak ailesi bazen bunu hemen kabul etmediğinden insanın direnmesi gerekir. Anneler ve babalar, istabir=sabırlı ol kelimesine dikkat etsinler; birkaç defa söyledikten sonra etkisiz olduğunu görünce onları kendi hallerine bırakmasınlar.

Bazıları en iyi zamanını namaza ayırır. Bu konuda Hz. Ali (a.s) Malik-i Eşter'e buyurmuştur ki:

En iyi zamanını namaz için ayır.²

Ve buyuruyor ki:

Bil ki, bütün işlerin namaza bağlıdır.

Bazıları da diğerlerini namaza teşvik ederler:

Birbirlerine sabrı tavsiye ederler.

Teşvik dille yapılacağı gibi amelle de yapılabilir. Eğer seçkin çehreler namazın ilk safında yer alacak olurlarsa, bu durumda amelle teşvik yapılmış olur. Eğer insanlar camiye giderken en güzel elbiselerini giyer, güzel kokular sürer; namazı sade ve çabuk kılsa, bu da namaz kılınması için amelî bir teşviktir.

Namaz ehlinin camiye girmesini sağlamak için Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. İsmail (a.s) gibi Allah Teala'nın iki büyük peygamberi camiye temizlemekle görevlendirilmiştir.

1- Tâhâ, 132.

2- Nehcü'l-Belâğa, 53. mektup.

Eğer Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. İsmail (a.s) gibi yüce kişiler namaz kılanlar için camiye temizliyorsa, bu durumda önemli şahsiyetlerin namaz kıldırılmaları gerekiyor; çünkü bu hareket insanları namaza davet için çok etkilidir.

Bazıları mallarını namaza vakfederler; örneğin Fars Eyaletinin bazı şehirlerinde camiye gelen çocuklara harcanması için ceviz ve badem ağaçları vakfedilmiştir.

Bazıları, Şah'ın zindanındaki gençler gibi namaz kılmak için dayak yiyorlar.

Bazıları, İmam Hüseyin'in (a.s) namazını kılabilmesi için Aşura günü göğsünü ok yağmuruna siper eden Züheyr gibidirler.

Bazıları mihrap şehidi Ayetullah Eşrefî İsfehânî, Ayetullah Destgayb, Ayetullah Sadukî, Ayetullah Medenî ve Kadı Tabatabaî gibi namaz yolunda şehit olurlar.

Ve bazıları da Ali b. Ebutalib gibi namaz halinde şehadete ulaşırlar.

20- Namaz Kılmamak ve Cehenneme Esir Olmak

Kıyamet günü defalarca cennetliklerle cehennemlikler arasında bir takım konuşmalar geçer. Kur'ân-ı Kerim bu konuşmaları gözler önünde canlandırmaktadır. Müddessir Suresi'nde geçen bu sahnelerden birisi şöyledir: Cennetlikler günahkârlara, "sizin cehenneme girmenizin nedeni nedir?" diye sorarlar.¹

Onlar, bunun dört nedeni vardır, derler; birinci nedeni namaz kılmayıştığımızdır: "Biz namaz kılanlardan olmadık."

İkinci nedeni, açlara karşı ilgisiz davranışımızdır: "Yoksula yedirmezdik."

1- Müddessir, 42-46.

Üçüncü nedeni, bozuk bir toplumda bocalayıp durmamızdır: *"Boş şeye dalanlarla birlikte daldık."*

Dördüncü nedense kıyameti kabul etmezdik: *"Ceza gününü yalanlardık."*

Namaz kılmamayla ilgili bir çok rivayet vardır; bu rivayetleri bir araya toplamak için apayrı bir kitaba gerek duyulmaktadır.

21- Namaz Kılmayanlar Ümitlenmesin

Reca, emel, umniyye ve sefahet kelimelerinin anlamı arasında bir çok farklar vardır: Bir çiftçinin tüm çiftçilik kurallarına uyduktan sonra iyi mahsul almayı beklemesi, recadır. Bir çiftçinin bazen kusur ve gevşeklik yaparak, buna rağmen iyi mahsul almayı beklemesi, arzudur. Bir çiftçinin, tüm çiftçilik kurallarını hiçe sayarak uygulamaması ve bununla beraber iyi bir mahsul kaldırmayı beklemesi de umniyye ve hayaldir. Bir çiftçi eğer arpa ekip buğday biçmeyi beklerse bu da ahmaklık ve aptallıktır.¹

Birinci ve ikincisi makbuldür. Bir duada şöyle geçer:² *"Allah'ım! Çok uzun arzularımızın arasında senin affın var."* [İfadede "emel" kelimesi kullanılmıştır.]

"Sana büyük bir ümit beslemekteyiz." [İfadede "reca" kelimesi kullanılmıştır.]

Fakat üçüncüsünü Kur'ân-ı Kerim kınamaktadır. Kitap ehli olanlar şöyle der: *"Cennete Yahudiler veya Hıristiyanlardan başkası gitmeyecektir."* Kur'ân-ı Kerim ise "Bu boş bir inanç ve uzun bir arzudur." der. (İfadede "umniyye" kelimesi kullanılmıştır.)

1- Esraru's-Salat, Melikiy-i Tebrizî, s.9.

2- Ebu Hamza-i Sumali duasından.

Dördüncüsü ise aptallıktır; çünkü Allah Teala'nın varlık düzenini bozmasını beklemektir ki bu da Allah'tan koyduğu kuralların ve vaadinin hilafını beklemek olur.

İyi ve mutlu akibet, Allah Teala ve namazla içli dışlı olan, Allah'a tapan insanlarıdır; namaz kılmaksızın kurtuluş ve saadete ermeyi beklemek yersiz bir davranıştır.

22- Namaz, Bütün İbadetlerin Kabulünün Anahtarıdır

Namazın önemi hakkında, "İmam Ali'nin (a.s) Mısır valisine (Muhammed b. Ebubekir'e) fermanında, *"Namazı evvel vaktinde ve cemaatle kıl; çünkü diğer bütün işlerin senin namazına bağlıdır."* diye buyurması yeter.

Rivayetlerde de şöyle geçer:

Namaz kabul olacak olursa diğer ibadetler de kabul olur; ancak eğer namaz kabul olmazsa diğer işler de kabul olmaz.

Diğer ibadetlerin kabulünün namazın kabulüyle ilişkilendirilmesi onun anahtar rolünü ortaya koymaktadır.

Örneğin, trafik polisi sizden ehliyet istediğinde ona başka bir kimlik kartı gösterecek olursanız, doğal olarak kabul etmeyecektir. Şoförlük yapabilmek için ehliyete sahip olmak gerekir ve ehliyet olmadıkça diğer belgelerin hiç birinin faydası olmaz. Namazın da ameller arsında böyle bir rolü vardır.

23- Namaz, İlk Söz ve Son Vasiyettir

Bazı rivayetlerde şöyle geçer: "Namaz hem peygamberlerin ilk tavsiyesi ve hem de Allah velilerinin son vasiyetiydi." İmam Cafer Sadık (a.s) hayatının son demlerinde gözlerini açarak, *"Bütün akrabaları bir araya toplayın"* buyurduğu ve aile fertleri toplanınca, *"Bizim şefaatiyiz, namaza gevşek davrananlara ulaşmayacaktır."* dediği yer almıştır.

24- Namaz, İnsanın Kendisini Deneme Vesilesidir

Bir hadiste şöyle geçer:

Allah yanında makam ve mevkisinin ne olduğunu bilmek isteyen, Allah'ın kendi yanında makamının ne olduğuna baksın.¹

Eğer namaz ezanı senin yanında saygın ve değerliyse, sen de Allah katında değerlisindir. Yok eğer O'nun emrini yerine getirmek hususunda ilgisiz davranıyor ve pek umursamıyorsan, o zaman O'nun katın da umursanılmaz, bir makam ve değer olmaz. Eğer namaz seni fesat, fahşa ve kötülüklerden alıkouyorsa, bu namazının kabul olduğunu gösterir.

25- Kıyamette İlk Sorulacak Olan Namazdır

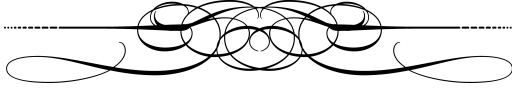
Bir hadiste şöyle geçer:

Kıyamet günü sorulacak ilk şey namazdır.²

1- Biharu'l-Envar -Beyrut baskısı-, c.75, s. 199.

2- Biharu'l-Envar, c.7, s.267, Beyrut baskısı.

2. Bölüm

NAMAZIN RUHU VE HİKMETİ

26- Namaz, Allah'ı Anmaktır

Allah Teala Hz. Musa'ya (a.s) şöyle buyurmuştur:

Beni anmak için namaz kıl.

Kalbî zikir, Allah'ı özel bir şekilde ve tepeden tırnağa vücudun tüm azasının katıldığı özel bir metotla anmaktır.

Abdest alırken hem başımızı meshetmekteyiz, hem de ayağımızı. Secde ederken hem alnımızı yere koymaktayız, hem de ayak parmağımızı, hem dilimiz tespih etmekte, hem de kalbimiz O'nu anmaktadır. Secdede gözlerimiz yarı açık bir vaziyette secde yerine dikilmeli, vücudumuzun bazı bölümleri örtülmeli, bel rükûda eğilmeli, "Allah-u Ekber" söylerken eller yukarı kalkmalı; namaz kılan kişinin boynu dikilmeli ve rükû halinde öne doğru uzanmalıdır. Evet, namaz kılarken insanın vücudunun tüm azaları belli bir şekilde Allah'ı anmalıdır.

27- Namaz ve Şükür

Namazın sırlarından biri de Allah Teala'ya şükür etmektir. Kur'ân-ı Kerim, "sizi ve atalarınızı yaratan ve varlığınız elinde bulunan Allah'a ibadet edin" buyurmaktadır:

Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin.¹

İnsanın, velinimetine teşekkür etmesi bir değerdir. Kevser Suresi'nde, *"Biz sana Kevser'i verdik. Öyleyse Rabbin için namaz kıl."* buyurmaktadır. Yani bizim nimetlerimize karşı şükretmek için namaz kıl.

1- Bakara, 21.

Namaz, metodunu Allah Teala'nın beyan ettiği, bütün peygamber ve elçilerin de kendisinden yararlandığı en güzel şükür şeklidir. Namaz, hem amelî, hem rabbanî, hem sürekli ve hem de yapıcı bir şükrandır.

28- Namaz ve Kıyamet

Kıyamet konusunda insanlar birkaç gruba ayrılmaktadır:

a) Kıyamet konusunda şüphelidirler: *"Eğer öldükten sonra dirilmekten kuşkuda iseniz."*¹

b) Kıyametin olacağını zannederler: *"Rablerine kavuşacaklarını sanırlar."*²

c) Kıyamete kesin inanmaktadırlar: *"Ahirete de kesin iman ederler."*³

d) Kıyameti inkâr etmektedirler: *"Ceza gününü yalanlardık."*⁴

5- Kıyamete kesin olarak inanmaktadırlar; fakat unuttukları: *"Hesap gününü unuttular."*⁵

Kur'ân-ı Kerim, insanların şüphesini gidermek için delil getirmiş, kıyametin olacağını sanan müminleri "farklı" bir şekilde övmüş, kıyameti inkar edenlerden inkârları için delil sunmalarını istemiştir. Beşinci grubun unutmaması için de bir takım hatırlatmalarda bulunulmuştur. Namaz, hem şüpheyi gidermekte ve hem de gaflet ve unutkanlıkları hatırlatmaktadır. İnsan her gün en az on defa *"Kıyamet gününün malikidir"* diyerek kıyamet meselesini kendisine telkin etmekte ve hatırlatmaktadır.

29- Namaz ve Hidayet

Her gün namazda Allah Teala'dan bizi doğru yola hidayet etmesini istemekteyiz.

1- Hac, 5.

2- Bakara, 46.

3- Bakara, 4.

4- Müddessir, 46.

5- Sâd, 26.

Yabancılar, tağutlar ve vesvese edenler telkin, teşvik, tehdit ve propagandalarla her gün öyle programlar hazırlamaktadırlar ki, ilahî yardımlar olmadan insanın heva ve heveslerinden kaynaklanan bu kadar çeşitli programlardan kurtulması, sadece doğru yolda ilerlemesi ve bu kadar çeşitli yollar arasında şaşkın kalmaması imkânsızdır.

Bizi doğru yola hidayet et:

1- Allah ve velilerinin yoluna.

2- Her türlü hata ve sapmadan uzak olan yola.

3- Onu planlayanın beni seveceği yola.

4- İhtiyacım olan yola.

5- Beni cennete ulaştıracak yola.

6- Üzerinde öldüğümde şehit sayılacağım yola.

7- Sağlam fitratla uyum içerisinde olan yola.

8- Semavî ve bilgimizin üstündeki yola.

9- İnsanın hareket ettiğinde şüphe etmeyeceği yola.

10- İnsanı pişman etmeyen yola.

11- Bütün yollardan düz, yakın ve açık olan yola.

12- Ve nihayet peygamberlerin, şehitlerin, salihlerin ve siddıkların yoluna.

Bunlar, tanınması zor olan hak ve doğru yolun nişaneleridir. Onda yürüyebilmek ve sapa sağlam kalabilmek için ilahî imdatlara gerek vardır.

30- Namaz, Şeytanlarla Savaştır

Hepimiz "mihrap" kelimesinin ne anlama geldiğini bilmekteyiz. Bu kelime Kur'ân-ı Kerim'de de Hz. Zekeriya'nın namazı hakkında geçmiştir: "**Zekeriya mihrapta durmuş namaz kılarken.**"¹

Namaza durmaktan "mihrapta durmak" diye tabir edilmiştir. Mihrabın sözcük anlamı ise savaştır; çünkü namaz ve ibadet mihrabında durmak İblis'le savaştır.

1- Âl-i İmrân, 39.

31- Mihrap, Savaş Yeridir

Eğer insan, her gün birkaç defa ismi "mihrap", yani savaş (şeytanlar, heva ve hevesler ve tağutlarla savaş) olan bir yerde duracak olursa bu kelimenin telkininin insan ve toplumdaki etkisi ne olabilir?

Günümüzde yanlış bir kültür gereği mihrapları süsle-mekte, altın, mücevherat, gül, dal ve çinilerle sahne tümüyle tersine dönüştürülmekte ve şeytanlar oradan kaçacağına, ak-sine tamamen oraya yerleşmektedirler.

Bir gün Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Fatıma'ya (s.a) şöyle buyurdu: *Bu perdeyi gözlerimin önünden uzaklaştır; namazda perdenin desen ve renkleri dikkatimi dağıtmaktadır.*

Fakat bu gün biz, mihrapları çini ve mermer taşlarıyla süslemek için çok miktarda para harcamaktayız. İslâm her ne kadar derin, ama sade tanıtılırsa daha fazla bir cazibesi ola-caktır. Biz bu süslerle kaç kişiyi camiye çekebildik? Ve eğer bu teşrifatların bütçesini gerekli ihtiyaçlarımıza harcamış olsay-dık kaç kişiyi çekebilirdik?

32- Halsizleri Harekete Geçirelim (Teşvik Edelim)

İmam Rıza (a.s) cemaat namazının felsefesi hakkında şöyle buyurmaktadır: "Cemaat namazının etkilerinden biri-si halsiz insanları teşvik etmektir. Örneğin, İmam Mehdi'nin (a.f) kutsal adı anıldığında onu sevenler ve onun aşkıyla kav-rulanlar saygıyla ayağa kalkarlar. Dolayısıyla, onların ayağa kalktığını gören halsiz insanların da ayağa kalkarak saygı gösterdiklerini ve bu hareketin o insanlar için amelî bir pratik olduğunu görürüz.

33- Namaz Hz. Musa'ya (a.s) Verilen İlk Emirdir

Muhakkak ben, (evet) ben Allah'ım, benden baş-ka ilah yoktur. O halde yalnız bana kulluk et ve beni anmak için namaz kıl.¹

1- Tâhâ, 14.

Hz. Musa (a.s), eşiyle birlikte giderken bir ateş görünce eşiine, "ısınmak için ateş getirmeye gidiyorum" dedi ve hareket etti. Tevhit hitabı geldi:

"Muhakkak ben, (evet) ben Allah'ım." Tevhitten sonra **"... Namaz kıl"** emrini verdi.

Namazla tevhidin çok yakın bir ilişkisi vardır; tevhit bizi namaza götürmekte, namaz ise bizde tevhit ruhunu canlandırmaktadır.

Namazın her rekâtında, rükûdan sonra, her secdeden sonra, her namazdan sonra ve her namaza başlamadan önce "Allahu Ekber" söylemek müstehaptır (sünnettir). Her namazda getirdiğimiz tekbirler, secde ve rükûda söylediğimiz tespihler ve yine üçüncü ve dördüncü rekâtlarda söylediğimiz "La ilahe illellah" (=Allah'tan başka ilah yoktur) zikri; bütün bunların hepsi tevhit ruhunu canlandırmak ve iman ruhunu cilvelendirmek içindir.

34- Namazı Terk Etmek Bütün Fesatların Önünü Açar

Onlardan sonra yerlerine öyle bir nesil geldi ki, namazı zayi ettiler, şehvetlerine uydular.¹

Peygamberlerden sonra, onların yerine geçen bir grup namazı zayi ettiler ve şehvetlerine uydular.

Bu ayette, önce namazın zayi oluşu ve sonra şehvet tuzağına düşüş söz konusu edilmiştir: Namaz Allah Teala'yla bağlantı ipi olduğu için, bu ip kopacak olursa, aynen kırılınca taneleri dağılan ve kaybolan tespih gibi yokluk vadisine düşmek kaçınılmazdır.

35- Can Verme Pahasına da Olsa İlahi Dinlerin Namaz Mekânları Korunmalıdır

Hac suresinin 40. ayetinde şöyle geçer:

Eğer Allah'ın bazı insanları diğer bazısıyla savun-

1- Meryem, 59.

ması olmasaydı, içlerinde Allah'ın ismi çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler yıkılırdı.¹

Her halükârda, her zaman, her yerde ibadet yerleri korunmalıdır.

36- Taharet ve Kalp Sağlığı

İslâm dini namaz için abdest, gusül ve teyemmümde zahirî tahareti şart koşturmuştur. Namazın kabulü ise batinî taharete bağlıdır.

Kur'ân-ı Kerim defalarca kalp temizliğine işaret edilmiş ve ancak selim kalple Allah Teala'nın huzuruna çıkılabileceği vurgulanmıştır. İmam Cafer Sadık (a.s) buyurmuştur ki:

Selim kalp, içinde şek ve şüphe olmayan kalptir.

Bir hadiste, "Allah sizin ruhunuza bakar, cisminize değil." şeklinde geçmektedir. Namazın da Kur'ân-ı Kerim gibi bir zahiri ve bir de batını vardır. Bizim yaptığımız şey, eğer doğru bir şekilde yerine getirilmiş olursa namazın zahirini ilgilendirir ve bu ise onun batınına girişi sağlar:

Namaz aşk ve marifetle kılınmalı.

İhlas ve muhabbetten kaynaklanmalı.

Huzu ve huşuyla kılınmalı.

Gurur, kibir, riya, sum'a² ve habt'tan³ uzak olmalı, yapıcı olmalı ve harekete geçirmeli...

Heva heves ve hastalığına bulaşmamalı...

Bir bölümünü anlayıp yazdığımız ve dediğimiz namaz, bu satırların yazarının ömründe hatta bir rekâtını bile yerine getirme liyakâtini bulamadığı namazdır.

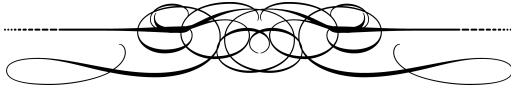
Kapsamlı ve tüm şartlarına haiz namaz, yerine getirmeyi arzuladığımız namazdır.

1- Hac, 40.

2- Sum'a: İnsanın yapmış olduğu iyi ameli diğerlerine duyurması.

3- Habt: Amelin batıl olması.

3. Bölüm

NAMAZIN MANEVÎ BOYUTLARI VE İÇERİĞİ

37- Namaz ve Sadakat

Birisini seven kimse, onunla konuşmayı da sever. Dille-riyle Allah'ı sevdiklerini söyleyip de namaza ilgisi olmayan kimselerin iddiaları doğru değildir. Namaz, insanın sözle-rinde ortaya koyduğu taahhüdün ölçüsüdür. İşte bu nedenle münafığın namazı da diğer amelleri gibi sadakatten uzaktır.

38- Namaz ve Güzellik

Kalp huzuru, manevî huşu, insanın kendini namaza odaklaması İslâm dininin tavsiyesi ve müminin belirtilerinden-dir. Eğer insan tamamen kendini adapte ederek namaz kılmazsa kabul olmaz; namazın ancak kalp huzuruyla kılınan miktarı kabul olur. Ayrıca, İslâm dini namazın güzel kokular sürülerek, en güzel, temiz ve yeni elbiseler giyilerek ruhî sü-kunetle kılınmasını tavsiye etmiştir.

Bir rivayette şöyle geçer: "İmam Seccad (a.s) böyle temiz ve güzel bir şekilde namaza giderken halkın, "sanki düğüne gidiyor!" demeleri üzerine, İmam (a.s) "*güzellikleri yaratanla görüşmem var,*" dedikten sonra, "Müslüman kadınlar mümkün mertebede namazda kendilerini süslesinler, yani namaz kılarken az da olsa takılarını taksınlar", diye eklemiştir.

39- Namaz Bereketli Bir Muameledir

Allah Teala buyuruyor ki: "**Öyle ise beni anın ki, ben de sizi anayım.**"¹

1- Bakara, 152.

Bizim Allah'ı anmamızın O'na bir yararı yoktur; fakat Allah'ın bizi anması, bize lütfunu nasip etmesi, hatalarımızı bağışlaması, duamızı kabul etmesi ve sıkıntımızı gidermesi demektir. O'nun bize lütfu son derece değerli ve bereketlidir. O halde, namazda Allah'ı anmamızla aslında değeri pek az anma karşısında çok değerli lütfü kazanmış oluruz.

O halde biz öyle birisini anmış oluruz ki, bunun O'na hiç bir yararı yoktur; çünkü: "**Allah, bütün âlemlerden müstağni-dir** (kimseye muhtaç değildir)."¹

Fakat bu vesileyle Allah'ın bizi anmasını sağlamış ve gerçekte tüm kemalleri kazanmış oluruz ve bu ise Allah Teala'nın bizi davet ettiği bereketli bir muameledir.

40- Ancak Allah'ı Anmakla Kalpler Huzur Bulur

Günümüzün sanayi dünyası o kadar ilerlemesine rağmen ruh huzuru sorununu halledememiştir. Psikolojik hastalıkların rakamı ve sinir hapi kullanım oranı gittikçe artmaktadır. Allah'ı anmak, Allah'a iman, onunla ünsiyet kurmak, O'na aşk beslemek ve tevekkül etmek dışında hiçbir şey insana huzur vermiyor.

Evet, namaz Allah'ı anmaktır ve yalnız Allah'ı anmakla kalpler huzur bulur.

Herkesin, güç, servet ve bilgiye sahip olmasına rağmen huzurlu olmayan tanıdığı birileri vardır. Bunun karşısında, acı ve tatlı olayları kabullenip onları mantıklı bir şekilde yorumlayan, varlık âleminin kaynağına inanmaları nedeniyle huzurlu bir kalbe, özel bir inanç ve görüşe sahip fakir kişiler vardır.

Evet, Allah'ı anmakla kalpler huzur bulur ve Allah'ı anmanın en güzel yolu ise namaz kılmaktır. Günümüz insanının eksikliği bilim ve ihtisas değil, kalp huzurudur. Ne Firavun-

1- Âl-i İmrân, 97.

larda ve süper güçlerde huzurlu bir kalp var, ne de Karunlarda ve Ebu Leheblerde, ne iki yüzlü münafıklarda ve ne de para ve güce dayalı ulemada. Asrımızda gördüğümüz huzurlu bir kalbe sahip olan tek kişi İmam Humeyni'ydi (r.a). Hicri Şemsi 1357 yılı Behmen ayının 12'sinde [1 şubat 1979] İran'a gelmek için uçağa binince, haber ajanslarının, "Şimdi ne hissediyorsunuz?" sorusuna, "Hiçbir şey!" cevabını vermişti. (Bu "hiçbir şey" İslâm irfanında derin bir anlam taşımaktadır.) Oysa henüz Şah düzeni ayakta idi ve İmam'ın bindiği uçağın düşürülme ihtimali vardı. İmam (r.a) vasiyetinde de, "Ben huzurlu bir kalple Allah'a gidiyorum!" yazmıştı. Bu kalp para, makam ve güçle huzur bulmaz; aksine, ancak Allah Teala ile bağlantı kurmakla huzur bulur ve bunun ise en açık tecellisi namazdır.

41- Namaz, İman Demektir

Sadr-ı İslâm'da, halk yaklaşık 15 yıl Beytulmukaddes'e doğru namaz kıldıktan sonra (Bakara Suresi'nde belirtilen nedenlerle) kıblenin Kâbe'ye çevrildiğini görünce, "geçmiş namazlarımız ne olacak?" diye kafalarında soru oluştu. Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna gelerek sorularını dile getirdiler. Bunun üzerine, namazlarının kabul olduğunu ve Allah Teala'nın onların geçmiş namazlarını zayi etmeyeceğini bildiren ayet nazil oldu. Ayet şöyle buyuruyordu:

Allah sizin imanınızı zayi edecek değil.¹

Oysa sorulan soru namaz hakkındaydı. Cevabın şöyle olması gerekiyordu, "namazlarınız batıl değil, doğrudur." Fakat ayetin: "imanınız zayi olacak değil" diye buyurduğunu görmekteyiz. Bu ise bize namazın iman demek olduğunu ve namazı terk etmenin imanı terk etmek anlamına geldiğini vurgulamaktadır.

1- Bakara, 143.

42- Namaz ve Allah Teala'nın Yüceliği

Namazda söylenmesi farz olan ilk kelime, "Allahu Ekber" yani tekbirdir. Yani Allah Teala'yı büyük bilen kimse, O'nun dışındaki her şeyi küçük görmelidir.

Evet, uçağa binenler, uçak havalanınca yerdeki büyük evleri, hatta mahalleleri ve şehirleri küçük görürler; uçuş ne kadar yüksekten olursa yer de bir o kadar küçülür insan gözünde.

Bir insanın gözünde Allah Teala büyük olursa O'nun dışındaki şeyler pek fazla değer taşımaz; tağutlar, güç, mal ve makamların artık bir değeri kalmaz.

Emirü'l-Müminin Hz. Ali (a.s) Nehcü'l-Belağa'da muttakilerin sıfatını açıklarken şöyle buyuruyor:

Onların gözünde yaratan büyür, O'nun dışındakiler ise küçülür.¹

Dünyanın değeri insanın gözünden düştükçe ona bağlılık da o ölçüde azalacaktır; bu da insanların mal ve makam için bu kadar cinayet ve suç işlemelerine meydan vermeyecektir.

İmam Humeynî (r.a), "Amerika hiçbir halt edemez." demektedir. Bu boş ve sloganik bir söz ve tehdit değildir; bir ömür Allah'ın büyük ve yüce olduğuna inanan bir kimsenin gözünde sadece Amerika değil bütün dünya küçülür ve her olay ona basit gelir.

Hz. Zeyneb-i Kübra (s.a) Aşura günü, "*Rabb'imiz! Bu azı bizden kabul buyur.*" demiştir.

Kerbela olayı ve İmam Hüseyin'in (a.s) şahadeti çok büyük ve elim bir hadiseydi; fakat Allah Teala'nın yüceliğini ve büyüklüğünü derk etmiş bu yüce hanım için tarihte eşine rastlanmayacak kadar büyük olan Kerbela olayı dahi küçük geliyordu gözüne.

1- Nehcü'l-Belâğa, Muttakin hutbesi.

"Gördün mü Allah size Kerbela'da ne yaptı?" diye soran Emevî hükümdarına, *"Ben Allah'tan güzellikten başka bir şey görmedim!"* diye cevap vermektedir. Ariflerin gözünde, Allah Teala'nın bütün işleri hikmet üzerine olup hepsi terbiye ve güzellik doğrultusundadır.

43- Namaz ve İhlas

Yakın olma kastı, namazın doğruluğunun şartıdır; hatta eğer namazın farz veya müstehap amellerinden olan bir hareket veya kelimeyi Allah'tan başkası için yapacak olursak namaz batıl olur. Eğer namazın zaman veya mekanını Allah'tan başkası için tayin edecek olursak namaz batıl olur ve hatta namaz kılariken aldığımız tavır ve tutum O'ndan başkası için olursa yine namaz batıl olur.

Dolayısıyla, namaz, Allah dışında her şeyden soyutlanarak, sırf Allah'a yakınlaşma kastıyla başlanıp bu halle de bitinceye kadar devam etmesi durumunda ibadettir. Şüphesiz, insan bu kadar nimet ve dünyevî cazibeler arasında her şeyi gönlünden çıkarıp ruhunun manevî ipini Allah Teala'nın mukaddes zatına düğümler ve diğerlerinin giriş kapısını kapatacak şekilde O'nunla samimi olursa çok önemli bir değer elde etmiş olur.

Biz namazda "iyyake na'budu ve iyyake nestain (=yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz) cümlesini söyleyerek halisane bir şekilde kulluğumuzu itiraf eder ve bu ihlası Allah'tan isteriz.

44- Namaz Ölçüdür

Kur'ân-ı Kerim buyuruyor ki:

Doğrusu namaz Allah karşısında huşu edenlerden başkasına ağır gelir.¹

1- Bakara, 145.

Bunu göz önünde bulundurarak, namazın bize ağır geldiğini gördüğümüzde, Rabbimize karşı huşu ruhuna sahip olmadığımızı ve huşunun olmayışının da ilgisizlik ve kibir hastalığından kaynaklandığını anlamamız gerekir.

İmam Seccad (a.s) Ramazan ayının seherlerinde okunan Ebu Hamza-i Sumalî duasında namazın ağırlığının felsefesini anlatırken şöyle der:

Allah'ım! Neden namaz kılarken sen değilim?

Yoksa beni kendi katından kovmuş musun?

Veya boş konuşmalarımın dolaylı muvaffakiyetim mi azalmış?

Veya beni sadık bilmiyor musun?

Veya kötü arkadaş mı beni etkilemiş?...

Her halükârda, namazın ağır gelmesi mümin için tehlike belirtisidir.

45- Namaz Herkese Açık Bir Lütuf Kapısıdır

Kişilerin lütfu ya hiç yoktur, ya çok az ve sınırlıdır, ya başkalarına ulaşmaz, ya da bin bir minnetle çok az bir muhabbetle gerçekleşir. Ve eğer bir lütufta bulunacak olsalar kendilerinden bir şey azalır. Fakat Allah Teala'nın:

1- Lütfu sonsuzdur.

2- Lütuf kapısı herkesin yüzüne açıktır.

3- İçeri girmeye de davet etmiştir.

4- Diğerlerinin lütuf kapsamına girmelerine sevinir

5- İnsanları eli boş kabul eder; onlardan hediye beklemez.

6- O'nunla bağlantı kurmak ve lütuflarından yararlanmanın ne belli zamanı, ne özel mekânı, ne vasıtası, ne kefilî, ne aracısı ve ne de başka bir şartı vardır; sadece sadakat ve samimiyet yeterlidir.

Samimiyetle sapmalarımızı ikrar edip, yürekten O'ndan istemeliyiz.

46- Namaz Tekrar Değil, Miraç ve Derinlere İniştir

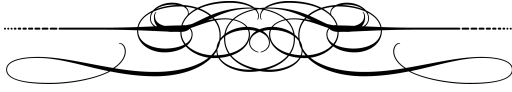
Namazı tekrar bilenlerin tam aksine, namaz yükseliş merdivenidir; her ne kadar kalp huzuruyla kılınırsa, insanı o kadar yüceltir. Her ne kadar görünüşte rükû ve secdeler tekrarlanırsa da gerçekte merdivenin basamakları gibi attığımız her adımla gökyüzüne daha da yaklaşmaktayız ve yere vurduğumuz her kazmayla daha da bir suya yakınlaşmaktayız.

Her ne kadar fazla Kur'ân okursak bir o kadar yeni noktalara ulaşırız, her ne kadar hoş kokulu bir gülü koklarsak o kadar fazla lezzet alırız.

Her ne kadar haccedersek bir o kadar yeni sırlarla karşılaşırız.

Her halükârda, namaz görünüşte tekrar, ama gerçekte derinlere iniş, yeni bir şey ve yükseliştir.

4. Bölüm

NAMAZIN EĞİTİCİ YÖNLERİ

47- Namaz ve Tabiat

Namaz sadece kalbî bir yöneliştir; insanlarla birlikte ve tabiattan yararlanarak yapılması gereken bir ameldir: Namaz vaktinin girip girmediğini bilmek için gökyüzüne bakmak, kıbleyi bilmek için yıldızlara, pâk, mutlak, temiz ve helal olduğunu tespit etmek için suya, secde ve teyemmüm için gerekli şartlara sahip olup olmadığını anlamak için toprağa bakmak gerekir. Tabiat olmaksızın ibadet yapmak imkânsızdır. Resul-i Ekrem (s.a.a) sabahları gökyüzüne ve yıldızlara bakarak düşünür ve "**Rabbimiz, sen bunu batıl (boşuna) yaratmadın.**" buyurur ve sonra da namaza dururdu. Doğa hakkında düşünmek Allah'ı tanımanın yollarından biridir. Şair Sadî de şöyle der:

Alınan her nefes hayat verir, dışarı çıkınca da zati ferahlandırır. O halde her nefeste iki nimet var ve her nimet de şükrü gerekir.

Evet, yaşam nefes alıp vermeye bağlıdır. İmam Cafer Sâdık (a.s) buyuruyor ki: "*Her nefeste binlerce nimet var.*" (sadece iki nimet değil). Çünkü insanın nefes almasında yaprağın rolü var. Bitkiler karbondioksit gazını oksijene çevirmezse nasıl nefes alabiliriz? İnsanın her nefesinde belki hatta denizdeki balinaların da rolü vardır; çünkü her gün okyanuslarda küçüklü büyüklü milyonlarca canlı ölmektedir. Balinalar onları yutup denizleri temizlemezlerse sular kötü kokar, bozulur; sular da bozulacak olursa insan nefes almakta zorlanır. Gördüğünüz gibi nefes almamız için hem ağaçların yaprağının

ve hem de okyanuslardaki balinaların iş birliğine gerek var; ancak ne yazık ki biz bu sırlardan gafiliz!

İslâm dininde tabiatın cilvelerine bakmak en büyük ibadet sayılmaktadır; toprağı, suyu, gökyüzünü ve bitkileri düşünmek ibadettir; fakat namazda tabiatın yararlanma şekli ve miktarı sınırlıdır. Erkekler namaz kılarırken altın ve ipek kullanamazlar; Allah Teala'nın huzurunda tekebbür elbisesi giymek ibadet ruhuyla bağdaşmaz. Toprağın üzerine secde etmek ibadettir; fakat yiyeceklerin üzerine secde de Allah'a tapmak değil, mideperestlik söz konusudur. Tabiata dikkat etmek doğrudur, tabiatta boğulmak değil. Tabiat durak değil, bir geçiş yeridir. Deniz suyu, üzerinden gemilerin yürümesi içindir, su gemiye doldurularak herkesin boğulması için değil. Güneş ışığı insanların yararlanması içindir, bakıp kör olmak için değil.

48- Namaz ve Eğitim

İnsan, namazını doğru olarak kılabilmesi için bir takım eğitimleri alması lazım. Kur'ân-ı Kerim'in Arapça kelimelelerini telaffuz etmeyi öğrenmek, hükümleri bilmek, kibleyi, tahareti, guslü, abdesti, namazın şartları ve ön hazırlıklarını öğrenmek, cami ve vakıf hükümlerini bilmek, şüphe veya namazın bir bölümünü ve şartlarını unutması durumunda yapılması gereken vazifeleri öğrenmek; bu eğitimler fıkıh, eğitim ve öğretimi derinleştirir ve canlılık kazandırır.

49- Namaz ve Edep

Bir kimse ezan sesini duyar ve namaza gevşek davranırsa bu bir edepsizliktir.

İslâm bize edepli bir vaziyette namaza durmamızı emretmiştir, eller bacaklar üzerinde, beden sakin, gözler secde yerinde, yeni, temiz elbiselerle ve güzel kokularla namaz kılmalıyız. Eğer namazı cemaatle kılıyorsak diğerlerinden ileri veya geri

kalmamalı ve diğerleriyle uyum içerisinde olmalıyız. İmamın makamını korumalı, ondan önce bir şey yapmamalı, ondan önce rükû veya secdeye gitmemeliyiz ve hatta namazın zikirlerini de imamdan önce söylememek daha iyidir. Bu hareketlerin tümü insanda edep ve itaat ruhunu güçlendirir; dalkavukluk, kendini kaybetme ve gösterişten kaynaklanan bir edep değil, tanıma, muhabbet ve tevazuya dayalı bir edebi güçlendirir.

Resulullah'tan (s.a.a) rivayet edilen bir hadiste, onun namazın secdelerini aceleyle yerine getiren bir adam hakkında *"Tıpkı gagasını yere vuran karga gibi"* buyurduğu yer almaktadır.

50- Namaz ve Değerleri Canlandırmak

Cemaat imamının adil, namazı doğru kılan, kıraati düzgün olan ve toplumda sevilen biri olmasının yanı sıra halkın onun imamlığına kalben razı olmaları gerekir. Hadiste, halkın imamlığını kalben kabul etmediği halde cemaate imamlık yapan kişinin namazının kabul olmadığı geçer. İslâm dini, namazın ilk saflarında yer alan kimseler için bir takım üstün sıfatlar sıralamıştır; bu sıfatlar manevî değerleri canlandırmaktır; yani toplumda imamet, adalet ve takvaya diğerlerinden daha yakın olan kişiye saygı gösterilmeli ve böyle bir kişi diğerlerinden önde yer almalıdır.

51- Doğumdan Mezara Kadar Namaza Çağrı

Bebek dünyaya gelince kulağına ezan okunması tavsiye edilmiş ve öldüğü zamanda da onun için namaz kılınması farz kılınmıştır. Doğumdan mezara kadar böylesine insanla birlikte olan hiçbir ibadet yoktur.

52- Toplumsal Olaylarla Birlikte Namaz

Sabır ve namazla yardım dileyin.¹

1- Bakara, 45.

Bir hadiste şöyle geçer:

Hz. Muhammed (s.a.a) ve Hz. Ali (a.s) bir sorunla karşılaştıklarında namaz kılarlardı.

53- Anne-Babanın Çocuklarına Karşı En Büyük Sorumluluğu Onlara Namazı Öğretmektir

Namazı öğretmek, rivayetlerde anne ve babanın en önemli vazifelerinden sayılmıştır. Çocukları üç yaşından itibaren "La ilahe illellah" gibi zikirlerle tanıştırmaları gerekir. Bir süre sonra onları yanlarında oturtup yavaş yavaş onları namaza hazırlamalıdır. Kur'ân-ı Kerim'de Allah Teala, büyük peygamberlerin, çocuklarının namazına karşı çok hassas ve ciddi olduklarını buyurmaktadır. Allah Teala Resul-i Ekrem'e (s.a.a) buyuruyor ki:

Ailene namazı emret, kendin de ona dayan.¹

Kur'ân-ı Kerim sözüne sadık olan İbrahim'i şöyle övüyor:

Halkına namaz kılmayı emrederdi.²

Lokman Hekim oğluna namazı tavsiye ediyordu:

Oğulcağızım namazı kıl, iyiliği emret.³

Hz. İbrahim (a.s) dua eder ve derdi ki:

Rabbim, beni ve zürriyetimden bir kısmını namazı kılan eyle.⁴

54- Allah'ı Anmak ve Namazdan Yüz Çevirmenin Kötü Sonuçları

Namaz Allah'ı anmaktır ve Allah'ı anmayı unutan kimse-
nin ise kötü bir yaşamı vardır:

Ama kim beni anmaktan yüz çevirirse, onun için de dar bir geçim vardır.⁵

1- Tâhâ, 132.

2- Meryem, 55.

3- Lokman, 17.

4- İbrahim, 40.

5- Tâhâ, 124.

Bir çoklarının namaz kılmadıkları halde iyi bir yaşamı olduğunu söyleyebilirsiniz. Fakat onların yaşamlarında yeteri kadar şefkat, sefa ve huzur olup olmadığına, bir durumla karşılaştıklarında ne kadar perişan olduklarına ve insanlara hangi gözle baktıklarına, takva ve adaletin onların yanında konumunun ne olduğuna, ruhlarının neye bağlı olduğuna ve geleceklerinden ne kadar emin olduklarına bir bakın.

Istrap ve psikolojik heyecanlar, ailevî sarsıntılar, bir anlık düşüncesiz kararlar, asap zaafı, karamsarlık, gurbet ve yalnızlık hissi, fesat ve çirkinlik, cinayet sayısındaki artış, çocukların evden kaçışı, boşanmada artış, kendini kaybetmek, korku ve benzerleri namaz olmayan bir toplumda mı fazladır, yoksa namaz kılınan bir toplumda mı?

55- Namaz ve Tevekkül

Namazda defalarca "Bismillahirrahmanirrahim" söyler ve kendimize telkin ederiz.

"Bismillah"taki "ba" harfi medet ve tevekkül şifresidir. O'nu anarak başlamak, O'nun sonsuz gücünden yardım almamızın ve O'na tevekkül etmemizin belirtisidir. O'nu anmak O'na aşk ve sevgidir; O'nu anmak, O'na bağlı olmak; başka güç ve putlardan beri olmaktır.

56- Namaz ve Yüce Ruha Sahip Olmak

İnsan namazda tüm varlıkları düzene koyan Allah'a hamt ve sena etmektedir.

Allah Teala bütün rahmet ve bereketlerin kaynağıdır; kıyamet gününün malikidir. Böyle kutlu bir zata hamt ve senada bulunan kimse hiçbir zaman alçak ve içi boş güçlere tazimde bulunmaz.

Kalp huzuruyla, varlık âleminin yaratıcısına hamt ve sena eden bir dil artık liyâkati olmayanlara senada bulunmaz.

İmam Hüseyin'in (a.s) şu buyruğunu unutmayalım:

Resulullah (s.a.a) ve Zehra'nın (s.a) eteğinde büyüyen birisi, Yezid gibi birine asla biat etmez.

Evet... O'nu övmek gerekir, diğerlerini değil, O'na hamt ve sena etmek gerekir, zorba güç sahiplerine değil; âlemlerin Rabbi, Rahman, Rahim ve kıyamet gününün sahibi olmasından dolayı sadece O'na hamt ve sena edilmelidir.

Allah'tan gayrileri kimdir, nedir ve ne güçleri var mı ki onlara hamt ve sena edilsin? Özellikle Müslüman bilmelidir ki, zalimler övülecek olursa Allah'ın arşı titrer.

Dolayısıyla, O'nu övmek bize öyle yüce bir ruh verir ki artık bir daha diğerlerini övmeye razı olmayız. Bu büyük ruhu ise bize namaz, Allah'a hamt ve sena vermektedir. Kalp huzuruyla namaz kılamayan ve namazın tadını alamayanlara gerçekten çok yazık!

57- Namaz ve Velayet

"**Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna**" cümlesinde Allah Teala'dan bize, kendisinin lütufta bulunduğu ve O'nu tanıyıp O'na aşk besleyen, O'nun yolunda hareket edip direnen ve asla O'ndan ayrılmayan kimselerin yolunda hareket etmeyi arzulamamızı ve onları örnek kılmasını dilemekteyiz.

Kur'ân-ı Kerim Nisâ Suresi'nin 69. ayetinde, Allah Teala'nın kendilerine nimet verdiği dört gruptan bahsetmektedir: Peygamberler, şehitler, siddıklar ve salihler.

İnsan namazda bu gruplara sevgi ve saygısını belirtmektedir. Evet, gerçek nimet, iman ve Allah Teala'yla bağlantı kurmak, O'nun rızası doğrultusunda hareket etmek ve O'nun için feda olmaktır. Maddî nimetlerden hayvanlar da yararlanmaktadır: "**Sizin ve dört ayaklı hayvanlarınız için bir meta.**" İnsana gerçek değer kazandıran şey manevî makamlardır. Dünya metası değil.

Yoksa, insan cismî bakımdan diğer varlıklardan daha zayıftır; "Acaba yaratılış bakımından siz mi daha sağlamsınız, yoksa gökyüzü mü?!"

Evet, günümüz dünyasında insanın çabucak gelip geçici refah ve huzuru için her türlü keşifler yapılmıştır; fakat insan ve insaniyet halâ arzulanan bir şeydir. Bu nedenle, namazda, ilahî terbiyeye uygun olarak, Allah Teala'dan bizi, manevî nimetten ibaret olan gerçek nimete ulaşanların yoluna hidayet etmesini istemekteyiz.

58- Namaz ve İlim

Kur'ân-ı Kerim, gökyüzündeki varlıkların ve kuşların namaz ve tespihi hakkında buyuruyor ki: "**Hepsi O'nun salavat ve tespihini bilir.**" Başka bir yerde ise buyuruyor ki: "**Ne dediğinizi bilince.**" Yani namazda ne dediğinizi bilmeniz için sarhoşken namaz kılmayın buyrulmaktadır. Bu emir, namazda bilinçli olmaya işaret eder. İşte bu nedenle, "Âlimin ibadeti abidin ibadetinden daha üstündür." denilmiştir.

İslâm dininde tacirlere "*önce fıkıh, sonra ticaret*" buyru-larak helal ve haramı öğrendikten sonra ticarete girilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Namaz eğitiminde de, bilinçli olarak namaz kılmaları için yeni nesle namazın sırlarını öğretmemiz gerekiyor.

59- Namaz ve Tembih

Namazdan baskı ve toplumsal tembih etkeni olarak yararlanılabilir. Kur'ân-ı Kerim şöyle buyuruyor:

Onlardan ölen birinin üzerine asla namaz kılma, onun kabri başında durma.¹

Mukaddes cihat günlerinde, bir genç, "Eğer şehit olacak olursam birbirlerine küs olan o iki grup barışmadıkça beni

1- Tevbe, 84.

defnetmeyin" diye vasiyet ederek insanların arasını bulmak için kendi mukaddes kanından yararlandı. Oysa, "Şehit olursam falan adam veya filan grubun cenazemde bulunmalarına razı değilim." diyerek fitne ateşini körükleyebilirdi.

60- Namaz ve İhtiyaç

Uğraşı ve çabanın fazla olduğu yerde namaza duyulan ihtiyaç da artmaktadır.

İnsan normalde geceleri geçim işleriyle uğraşmaz; işte bu nedenle yatsı namazının vaktinden sabaha kadar insana farz olan bir başka namaz yoktur; fakat insanın manevî ihtiyacı gündüz daha fazladır. Heva ve hevesler, zorbalara, cilveler, hileler ve bütün uçurumların gündüzleri bambaşka bir tezahürü vardır. Dolayısıyla günün başında ve sonunda namaz kılınması gerekiyor; hele günün ortası için özel bir emir vardır:

Gündüzün iki tarafında (sabah, akşam) namaz kıl.¹

Namazları ve orta namazı koruyun.²

Sizler, münafıklar gibi namazı terk etmek için havanın sıcaklığını bahane etmeyin.

İnsan boş olduğu günler daha fazla fesatla karşılaşır;

Cuma günü, tatil ve insanın boş olduğu bir gündür; işte bu nedenle Cuma namazı emredilmiş ve o gün namaz kılmak özellikle vurgulanmıştır. Şayet kızlar ince ve zarif bir ruha sahip olmaları nedeniyle toz ve fesat onların zarif ruhuna daha çabuk yansıdığı için kızların namazı dokuz yaşında başlar ve yine, sürekli insanın karşılaştığı fazla sorunlar karşısında daha fazla namaz kılmak tavsiye edilmiştir.

Sabır ve namazla yardım dileyin.³

1- Hud, 114.

2- Bakara, 238.

3- Bakara, 45.

Her halükârda, namaz programı ihtiyaçlar, zamanlar, ruhî ve manevî zarafetlerle tamamen uyum içerisindedir.

61- Namaz, Günah Seli ve Tufanı Karşısında Sağlam Bir Barajdır

Namaz merkezi olan bir yerden şeytanlar çekilir ve namaz bağının koptuğu yerde ise tüm kemaller dağılır.

Kur'ân-ı Kerim buyuruyor ki:

Namaz çirkinlik ve kötülüklerden men eder.¹

Namaz kılan bir kişide gevşeklik olamaz, elbisesi ve durduğu yer gasp edilmiş olamaz, bedeninde çirkef ve lokmasında da haram bulunmaz.

Namaz kılan kimse, namazının doğru olması için çok titiz davranmak zorundadır.

Allah Teala ile bağlantı kurmak insana öyle bir mukaddes ruh verir ki onu günah işlemekten alıkoyar ve haya sahibi kılar. Camiden çıkan bir kimsenin fesat merkezlerine gittiğini görüp duydunuz mu? Allah'ın evinden çıkan birinin hırsızlık veya uğursuzluk yapmak için insanların evine girdiğine şahit oldunuz mu? Elbette bu namazını zayi etmeyenler içindir; yoksa insan namazı zayi ederse ondan her türlü fesat, şehvet ve çirkeflik beklenir.

Kur'ân-ı Kerim buyuruyor ki: **"Onlardan sonra yerlerine öyle bir nesil geldi ki, namazı zayi ettiler, şehvetlerine uydular."²**

Evet, peygamberlerden sonra onların yerine öyle bir nesil geldi ki, şehvetlerine uyararak namaz kılmadılar veya kötü kıldılar veya geç kıldılar yahut da bazen kılıp bazen namazlarını zayi ettiler.

Resul-i Ekrem'in (s.a.a) şöyle buyurduğu rivayet edilir: *"Altmış sene sonra öyle insanlar iş başına gelecekler ki namazı*

1- Ankebut, 45.

2- Meryem, 59.

zayi edecekler." Bu da yukarıdaki ayetin bütün tarih boyunca geçerli olduğunu işaret etmektedir.

Namaz insan ile Allah arasındaki ilahi bir bağıdır. Namazla Allah'a iman güçlenir; namaz Allah'a olan kulluğun ve samimiyetin nişanesidir. İnsan sevdiği kimseyle daha fazla konuşmayı ve birlikte olmayı ister.

Bir hadiste: *"Allah'ı sevdiğini söyleyip de seher vakitleri ıssız bir köşeye çekilerek O'nunla münacat etmeyene şaşarım"*. diye buyurulmaktadır.

Eğer insanın eli Allah velilerinden kopuk olursa zorbalara eline düşer.

Allah'a tevekkül etmeyen insan şehvet batağına düşer ve kendini onların kucağında bulur.

Eğer insanın Allah'a imanı olmaz ve O'nun ile kalbi bağları koparsa o zaman başkalarına bağlanır. Namaz ilişkileri pekiştirip sıcaklaştırır. İlahi lütuf ve rahmet insana telkin olur, zihinlerde ahiret canlanır, Allah'ın doğru yolu talep edilir. Bunun nihayetinde **"kendilerine nimet verilenler"**in yoluna dahil olur, gazaba uğrayanlardan ve sapanlardan uzaklaşır.

62- Namaz ve Zamanlama

Kur'ân-ı Kerim Nur Suresi 58. ayet-i kerimesinde ergenlik çağı eşliğinde bulunan gençlere şöyle hitap eder:

Anne ve babanızın odasına girmek isterseniz üç vakitte izin almanız gerekir: Sabah namazından önce, yatsı namazından sonra ve insanın normalde dinlenmek için elbiselerini çıkardığı öğle vaktinde. Bu zamanlama sabah ve yatsı namazı üzerine yapılmıştır.

Toplantı saatlerimiz de buna göre ayarlanacak olursa ne güzel olur; örneğin, görüşmelerimizi akşam veya yatsı namazından sonra veya öğle namazından önceye alarak namaz kültürünü toplumda yayabiliriz.

63- Namaz, Günahların Giderilme Vesilesidir

Kur'ân-ı Kerim, namaz emrini verirken buyuruyor ki:

Doğrusu iyilikler kötülükleri giderir.¹

Hız. Ali (a.s) ise şöyle buyurmaktadır:

Günahtan sonra, iki rekât namaz kılarak Allah'tan bağışlanma dilerseniz o günahın etkisi yok olur.²

İşte -Allah'ı anmaktan gaflet etmek sonucu ortaya çıkan-günah, -Allah Teala ile bağlantı ve ünsiyet konumunda olan-namaz ve ibadetle böyle temizlenir ve günah yerini mağfirete bırakır.

64- Namaz ve Adım Adım Eğitim Metodu

Tedricî eğitim metodu İslâm dininde de, özellikle ibadet-lerde söz konusu olan bir sünnettir.

İslâm dininin eğitim alanındaki rivayetlerinde şöyle geçer:

Çocuğu üç yaşına kadar serbest bırakın, üç yaşından sonra ona yedi defa "La ilahe illellah" cümlesini öğretin. Üç yıl yedi ay ve yirmi gününe bastığında öğreteceğiniz ikinci kelime "Muhammed Resulullah" olsun.

Dört yaşını bitirince, Peygamber efendimize salavat getirmeyi öğretin.

Sağ elini sol elinden ayırt etme gücüne erdiği beş yaşında, ona kibleyi gösterin ve secde etmeyi öğretin.

Altı yaşını bitirince, namaz, rükû ve secdeyi öğretin.

Yedi yaşını bitirince, elini ve yüzünü yıkamayı öğretin.

Dokuz yaşını bitirince de namaz konusunu ciddiye alın; eğer yapmazsa, onu tembih edin.³

1- Hud, 114.

2- Nehcü'l-Belâğa, hikmetli sözler: 299.

3- Vesailu's-Şia, c.15, s.193.

65- Namaz ve Şehitleri Anmak

Üzerine secde edilmesi için tavsiye edilen en güzel şey Kerbela toprağı ve İmam Hüseyin'in (a.s) türbetidir. İmam Cafer Sadık (a.s) secde ederken mübarek alnını Kerbela toprağına bırakırdı.¹

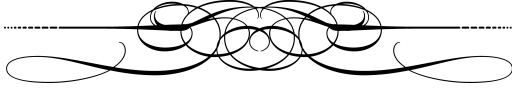
İnsanın yanında İmam Hüseyin'in (a.s) türbetinden yapılmış tespih bulundurması hususunda da bir takım rivayetler vardır.²

Öyle ki, İmam Hüseyin'in (a.s) türbetini yanında bulundurmak "subhanellah" söylemek gibidir. Namazda alnın o toprak üzerine koyulması perdelerin kalkmasına ve Allah Teala'ya daha yakınlaşmaya neden olur.

1- Vesailu'ş-Şia, c.3, s.608.

2- Vesailu'ş-Şia, c.3, s.608.

5. Bölüm

NAMAZIN TOPLUMSAL YÖNLERİ

66- Namaz ve Şehadet

Namazın her iki rekâtında bir teşehhüt okuyarak Allah'ın varlığına ve birliğine ve Hz. Muhammed'in (s.a.a) peygamberliğine tanıklık etmekteyiz.

İnsanın yolunu kaybetmemesi, mektebini ve onun sahibini unutmaması için her gün beş vakit tevhit ve nübüvvete şahadet etmesi gerekir. Allah'ın peygamberine salavat getirerek bu ikrar ve salavatla Allah ve meleklerinin arasında yer almamız gerekiyor. Kur'ân-ı Kerim buyurmuyor mu ki: "**Allah ve melekleri peygambere salavat getirirler.**" Eğer Allah ve melekler Peygamber'e salat getiriyorsa, biz neden getirmeyelim ki? Bizi o kurtarmadı mı? Peygamberlerden ayrılan insanlar gaflet deresine yuvarlanmamışlar mıdır?!

O halde bizi kurtaran Hz. Peygamber'e selâm olsun.

67- Sürekli Kılınan Namazlar, İnsanı Acı ve Tatlı Olaylar Karşısında Sigorta Eder

Mearic Suresi'nde şöyle geçer: İnsan acı olaylar ve kötülükler karşısında sabırsızdır. Lezzetler ve iyilikler karşısında kıt görüşlülük ve cimrilik sergiler. Elbette sürekli namaz kılmayı gözeten kimseler bunun dışındadır:

Kendisine kötülük dokundu mu sızlanır, kendisine hayır dokundu mu (yoksullara) yardım etmez. Ancak namazlarında sürekli olanlar bunun dışındadır.¹

1- Mearic, 20-23.

Allah Teala'nın sonsuz gücüyle sürekli bağlantı içerisinde olmak insana güç verir, tevekkül ruhunu yükseltir ve insandan yenilgi kabul etmez bir varlık yaratır.

Açıktır ki, bu etkiler kalp teveccühüyle birlikte sürekli kılınan namazlar içindir, mevsimlik ve gafletle kılınan namazlar için değil: "**Namazlarında sürekli olanlar.**"

68- Namaz ve Selâm

Selâm olsun Allah'ın salih kullarına; her Müslüman, dünyanın neresinde olursa olsun günde beş defa kendisiyle aynı düşüncede olanlara selâm vermelidir: "*Allah'ın selamı bizim ve O'nun salih kullarının üzerine olsun.*"

Zenginlere, güç sahiplerine, akrabalarına, kendi dilinden ve kendi ırkından olanlara ve vatandaşlarına değil, Allah'ın salih kullarına selâm ver, hak mektep taraftarlarını selamla.

Bizim dış siyasetimizi, namazdaki "ğayri'l-mağzubi eleyhim" (=gazap ettiklerin değil) cümlesiyle, "es-Selâmu aleyna ve ala ibadillahi's-salihin" (=Allah'ın selamı bizim ve O'nun salih kullarının üzerine olsun) cümlesi belirlemektedir.

Her gün Allah kullarına selam veren, onlara hile yapmaz, ihanet etmez; onları aldatmaz.

69- Namaz ve İnsanlar

Asıl olan namazın cemaatle kılınmasıdır. Cemaat ise halkla birlikte olmaktır. Hangi ırktan, hangi soydan, hangi makamdan ve hangi ekonomik şartlara sahip olursa olsun, halkla iç içe ve bir olmak ve hiçbir imtiyazı söz konusu etmeden halkın yanında yer almaktır.

İmamın varlığı cemaatin gereğidir; çünkü öndersiz toplum olmaz, imam camiye girince sadece özel bir grup için değil, eşit olarak bütün cemaatin imamıdır. Cemaat imamı kunut duasında sadece kendisi için dua etmemelidir; çünkü

halkın önderi "bencil" olmamalıdır. Fakirle zengin, güzelle çirkin birbirinin yanında yer almalıdır. İçi boş ve bozuk imtiyazlar cemaat namazı sayesinde toplumdaki giderilmelidir; insanlar cemaat imamını kabul etmelidirler. Tahmili olarak cemaat imamlığı yapmak caiz değildir. İmam namazda yanlışlık yapacak olursa insanlar onu uyarmalı; yani İslâm düzeninde imamla ümmet birbirini gözetmelidir.

Cemaat imamı insanların tamamının -en zayıfından en sağlamına- durumunu göz önünde bulundurmalıdır. Sorumlu kişilerin program ve hareketlerini toplumun her tabakasının durumunu dikkate alarak yapmalarının gereğini vurgulamaktadır.

Cemaat namazında, imamdan öne geçilmemeli; bu da düzen ve saygıyı gösteren ayrı bir derstir. Cemaat imamı büyük bir günah işler de insanlar bunu anarlarsa, hemen görevi bırakmalıdır. Yani halk fasık birisinin eline bırakılmamalıdır. Cemaat namazında hep birlikte toprağa kapanarak secde yapılır. Bu da hepimizin birlik olduğunun göstergesidir.

Cemaat namazında herkes ilim ve takva edinerek ve halkın sevgisini kazanarak imam olabilir; cemaat imamlığı hiç kimsenin mirası değildir; en fazla fazilet ve kemale sahip olanın diğerlerinden önceliği vardır.

Cemaat imamı, kurallar dairesinde imamdır ve sırf imam olması nedeniyle istediği her şeyi yapamaz ve hatta istediği gibi namaz da kılamaz. Resulullah (s.a.a), Fatiha Suresi'nden sonra Bakara Suresi'ni okuyan cemaat imamına, "*Neden insanların halini gözetmiyorsun ve uzun sureler okuyarak insanları namaz ve cemaatten kaçırıyorsun?*" diye buyurmuşlardır.

70- Namaz ve Genel Bilgiler

Günümüz dünyasında, bilgi edinmek için güç ve çok büyük bütçeler harcanmaktadır. İslâm dininde cemaat na-

mazı ve halkın ibadet sahnesinde hazır olması planı, hem de Allah'ın evinde ve abdest alarak, halkın görüşünü, derdini ve eksiklerini bilmek, düşmanların komplolarından haberdar olmak ve onları etkisiz hale getirecek yolları göstermek, güncel olaylardan haberdar olmak, bilgili ve takvalı cemaat imamının dilinden doğru yorumu almak, birbirinin halini sormak, toplumun mahrumlarının halinden haberdar olmak, ölenleri hayırla anmak, toplu olarak sorunların giderilmesi için dua etmek ve Allah Teala'dan yardım dilemektir...

71- Namaz ve Önderlik

Her iş ve toplumda olduğu gibi cemaat namazında da önder ve imama ihtiyaç vardır. Cemaatin imam seçiminde, fazilet, ilim, takva, liyâkat ve o insanın bu işin ehli olup olmadığına dikkat etmesi gerekir. Bu da, toplumda genel önderliğin kabulü için bir nevi alıştırmadır. Cemaat imamı halkla Allah Teala arasında bir vasıtaadır; insan fasık birini vasıta etmemelidir. Günah ve fesada boğulan kimseler, insanları, çirkinlik ve kötülüklerden nasıl namazla men edebilirler? Evet, cemaat imamı seçkin, faziletli, bilgili ve takvalı birisi olmalıdır; herkesin imamı Allah ile bağlantısı değil midir? Her ipe sarılmak ve her merdivenden yukarı tırmanmak doğru değildir. Evet, cemaat imamı seçmek insanlara her gün imamet ve önderliği hatırlatır.

Eğer camideki az bir gruba imamlık ve önderlik yapmak için buna lâıyk olmak gerekiyorsa, doğal olarak ümmet ve topluma önderlik yapmak için daha fazla liyâkate gerek vardır. İşte bu nedenle insanın, iman ve adaletinden emin olduğu bir kimsenin arkasında namaz kılması emredilmiştir.

İnsanlar, cemaat imamı olarak bir kişinin arkasında namaz kılacak olursa, ister istemez o kimse diğerlerinden daha fazla namazına dikkat etmesi gerekir. Evet, başkalarına imam-

lık yapan şahsın öncelikle kendini ıslah etmesi gerekir ki kıldırılmış olduğu cemaat namazı diğer insanları da ıslah etsin.

Müezzinin sesinin güzel olması, cemaat imamının da namazı dosdoğru kıraat edip kıldırması gerektiği içindir ki sürekli bunlar üzerinde titizlikle durulmakta ve üzerinde çabalar harcanmaktadır. Bunlar bir tür prova ve olgunluk alıştırtmasıdır.

72- Namaz ve Hareketli Olma

İslâm dini halktan hareket ve manevî heyecan istiyor. "*Namaza acele edin*" ve "*Allah'ı anmaya koşun*" sloganının anlamı şudur: Namaz için yükselen ezan sesi, Müslümanların toplumunda hareketlenmeye ve kararlara vesile olmalıdır. İşler durdurulmalı, birlik oluşmalı, gafletler Allah'ı anmaya dönüşmelidir... Gerçek mümin, Allah'ı anınca hareket eden kimsedir. Ezan sesini duyup da namaza karşı ilgisiz davranan kimse, babasının sesini duyup da önemsemeyen bir çocuk gibidir.

73- Namaz ve Düzen

Namazın zamanlamasında, cemaat namazının saflarının düzgün olmasında, birlikte secdeye gitmede, birlikte oturmada, birlikte kıyamda, birlikte susmada, birlikte dua etmede, vaktinden önce namaza durmamada ve namazı kazaya bırakmamada belli bir düzen ve disiplinin olduğunu görmekteyiz.

74- Namaz ve Yöneliş

Namaz kılan kişi kibleye doğru durmalı, mekânı sade ve temiz olmalıdır. İnsanın kiblesini ve yönünü Allah Teala tayin etmelidir, kendisi veya tağutlar değil. Her yer ve her yön kible olma değerine sahip değildir; kible Müslümanın diğerlerinden ayırt edilmesinin şifresidir; işte bu nedenle Müslüman-

lara "kıble ehli" denilmektedir. Hangi kabile ve ırktan, hangi zevk ve düşünceye sahip olursa olsun, Müslümanların bir tek yönü olmalıdır. Eğer mal ve makam kalbimizi her an bir yöne çekiyorsa, namaz kılariken her şeyden vazgeçip yön ve hattımızı belirtmemiz gerekir. Vücudunu Allah'ın evine çeviren kimse elbette kalp ve ruhunu da ev sahibine çevirme hazırlığını bulacaktır kendisinde.

Bizim kıblemiz Kâbe'dir, halk için ve insanların ibadet etmeleri için yapılan ilk yerdir orasıdır. Öyle bir evdir ki bütün peygamberler etrafında dönmüştür onun. Bu evin temelini Hz. İbrahim (a.s) yükseltmiş, Hz. İsmail (a.s) de yanında çalışmıştır. Bütün insanlar için ve her zaman kapıları açık kalması gereken bir evdir orası. Orada hiç kimse, kimseye dokunma hakkına sahip değildir. Orası herkes için kutlu ve herkesin mülkiyetinin dışındadır.

75- Namaz ve Temizlik

Namaz kılan kişinin elbisesi ve bedeni temiz olmalıdır. Eğer beden veya elbisesinde bir zerre necaset olursa namazı batıl olur (müstesna durumlar başka).

Dişleri misvaklayarak (fırçalayarak) kılınan bir rekât namazın yetmiş rekât namaza eşit olduğunu bilen kimse misvakı bırakmaz.

Cenabet halinde namazının batıl olduğunu bilen kimse gusletmeyi düşünür, gusletmek onda banyo yapma düşüncesini doğurur, banyo ise kişisel ve toplumsal sağlığın yayılmasını sağlar.

Namaz kılan kişiye abdest için şu kadar -750 gr.- su yeter, denmesinin başlıca sebebi israfın önlenmesi ve abdest baha-nesiyle suyun boşa akıtılmamasının gerektiğinin anlaşılması içindir.

76- Namaz ve Vakıf

Namaz düşünce ve kültürü cami yapma ve vakıflar oluşturmaya neden olur, toplumda mimarlık sanatını, cami yapmada insanlar arasında yardımlaşma, mal ve canından geçme ruhunu oluşturur. Tarih boyunca yüz binlerce arsa, dükkan ve tarla camilere vakfedilmiştir; bu da namaz ve cami bereketiyle insanlara nasip olan sürekli bir sadaka, ilahi bir hareket ve toplumsal bir hizmettir.

Ayrıca vakfın, serveti adaletle bölüşmede önemli bir rolü vardır. Vakıf insanın yarını için gönderdiği bir ışıktır; vakıf insanın ölümünden sonra malikiyetinin devam ettiğini gösteren bir nişanedir. Vakıf mektep ve halka karşı aşkın belirtisidir.

77- Namaz ve Arkadaş Seçimi

Toplumsal hayat insanın arkadaşına ihtiyacı olduğunu gösterir; arkadaşın insan üzerindeki olumlu veya olumsuz rolü hiç kimseye saklı değildir ve işte cami en iyi arkadaş bulma yeridir. Camiye gidenler Allah'a kulluk etmek için giderler. Hile, işve ve gösterişi bir kenara bırakırlar. İnsan arkadaşını cami cemaati arasından seçebilir.

Namaz kılmayan biriyle neden arkadaş olayım ki? Allah'la küs olan birisi benimle de dost olmaz. Allah'ın kendisine lütuflarını unutan kimse benim hizmetlerimi de unuttur. Müminlere karşı sadık olmadığı halde diğerlerine karşı nasıl sadık olabilir?

Bir hadiste şöyle geçer:

Cami ve namazın bereketlerinden biri, iyi arkadaş bulmaktır.

78- Namaz ve Eş Seçimi

İslâm dini, "cami ve cemaat ehli olmayan ve bu hareketi hiçbir mazereti olmaksızın ibadet ve ümmetin vahdetine

sırt çeviren kimseyi kendinizden uzak tutun ve onu iyi bir eş olarak seçmeyin" buyurmuştur. Bu emre itaat edilmesi camilerin dolmasına neden olur; çünkü gençler cami ve Müslümanları bırakmanın kendilerinin uzaklaştırılmasına mal olacağını bilseler hiçbir zaman camileri bırakmazlar.

79- Namaz ve Halka Yardım

Namazın özellikle de camideki bereketlerinden biri de insanların yardımına koşturmasıdır. Sürekli mahrum kimseler camilere yönelerek sorunlarını insanlara açarlar ve o mu-kaddes yerlerde çözülmesini isterler. Bu işin geçmişi Hz. Resulullah'ın (s.a.a) dönemine dayanıyor. Kur'ân-ı Kerim şöyle bir olayı anlatıyor: Bir fakir camiye girerek insanlardan yardım istedi. Fakat hiç kimse ona itina etmedi. Fakir adam sızlanarak durumunu Allah Teala'ya arz etti. Namaz kılmakta olan Hz. Ali (a.s) eliyle fakire işaret etti. Rükû halinde olan Hz. Ali (a.s) yaklaşan adama yüzüğünü verdi. Bunun üzerine ayet indi ve ayette "Müslümanların velisinin sadece Allah, Resulü ve rükû halinde infak edenler olduğu¹ açıklandı. İnsanlar bu ayeti duyar duymaz, ayetin kimin hakkında indiğini öğrenmek için mescide koşuştular ve onun Ali b. Ebutalib olduğunu gördüler.

Her halükârda, batıla karşı hak cephelemine gönderilen ve fakirlere yapılan yardımlar mescitlerin, camilerin ve namazın bereketiyle oluyordu; bundan böyle de öyle olacaktır.

Müslümanlar camilerden cepheye gidiyorlardı; İran İslâm inkılabı da camilerden başlatıldı.

Halkın mescit ve camilerde toplanmasının bereketlerini bu kısa yazıyla beyan etmemiz mümkün değildir.

Kur'ân-ı Kerim'de defalarca namaz ve infak, namaz ve zekât, namaz ve kurban kesmek birlikte zikredilmiştir; hadiste de zekât vermeyenin namazının kabul olmadığı vurgulanmaktadır.

80- Namaz ve Sağlıklı İktisat

Namazda elbise, yer, abdest ve gusül için kullanılan su İslâm kanunlarına göre hazırlanmış olmalıdır; yani helal olmalıdır. Eğer bir düğme veya iplik veya namaz için kullanılan su meşru olmayan bir yolla elde edilmiş olursa namaz batıl olur. Dolayısıyla, eğer namaz ve dualarımızın kabul olmasını istiyorsak lokmalarımızın helal olması gerekmektedir.

Evet, uçağın yükselip uçabilmesi için nasıl özel bir yakıtta ihtiyacı varsa, insan da manevî olarak yükselebilmesi için helal lokmaya gereksinim duymaktadır.

81- Namaz, Eşitlik ve Uyumluluk

Namazda bedeninin en yüksek yeri olan alınla en düşük yeri olan ayak baş parmaklarının ucu uyum içerisinde olmalıdır; yani her ikisi de secdede yere değmelidir.

Namazda erkek ve kadın, büyük ve küçük, hür ve köle, fakir ve zengin, müdür ve işçi birbirinin yanında yer alırlar; insanın kalbiyle dili bir olur. Bu, iman ve birlik esası üzerine yapılan bir manevra ve deneme sahnesidir. Cemaat namazı halktan olma, halkta olma ve halkla olmanın pratik bir alıştırmasıdır. Namazda çeşitli uyumluluk ve eşitlikler ortaya konmaktadır: Kişiler, meslekler, renkler, aileler, sanatlar, ihtisastar arasında uyumluluk, her gün, sade ve mukaddes bir yerde büyük ve manevî bir hedef için birlik ve bütünlük sergilenir.

82- Namaz ve Yapısal Hareket

Cemaat imamı, namazı sürdüremeyecek bir durumla karşılaşırsa yakınında olanlardan birisi o durumda imameti

üzerine alır; bu da İslâmî programların bir kişinin gidişiyile durmaması gerektiğini ortaya koyar; bu yapının temeli öyle bir şekilde atılmalı ve öyle bir şekilde programlanmalıdır ki eğer biri gidecek olursa hiçbir şey hissedilmesin, düzen dağılmasın ve yapı varlığını sürdürebilsin. Önemli olan, önder aralarında olmasa bile yolun devam ettirilmesidir.

83- Namaz ve Genel Gözetim

İmam ya da cemaat, namazın rekâtlarının sayısında şüpheye düşerse her biri diğerinin yakinine dayanarak şüphesini giderebilir. Örneğin, eğer cemaat imamı üç rekât mı, yoksa dört rekât mı kıldığında şüphe ederse, ama cemaatin secde-den sonra kıyam ettiğini görürse üç rekât kıldığını karar verip onun da ayağa kalkması gerekir.

Evet, cemaat namazının bereketlerinden biri de şek ve şüpheyi gidermek, birbirine güvenmeyi ve mümin halka müracaatın gerektiğini vurgulamaktadır. Bu ders, önderlerle onların izleyicilerinin birbirlerini karşılıklı gözetimini hatırlatmaktadır.

84- Namaz ve Muhabbet

Cami cemaati arasında olan yardımlaşma ve muhabbet başkalarında söz konusu değildir.

Cami cemaatinden biri birkaç gün ortalarda görünmezse; hemen araştırılır. Hastaysa görüşüne gidilir, bir sorunu olursa halledilir, cami cemaati gariplik hissine kapılmaz. Çocuğu ve kardeşi olmayan fakat cami ehli olan birisi bütün halkın kendisinin kardeşi ve çocuğu olduğunu hisseder. Defalarca sıradan bir cami ehli vefat ettiğinde onun için düzenlenen anma programlarının kalabalık olduğu, saygı için dükkanların kapandığı ve cenazesinin büyük bir kalabalıkla teşyi edildiği görülmüştür.

Bunlar Allah evinde müminler arasında oluşan kalbî bağın ve muhabbetin belirtisidir.

Bir cami cemaati hac seferinden gelirse veya oğlu ya da kızı evlenirse içinde ümit ışıkları yanar, halkı iyi ve kötü gününe ortak bilir. Cami arkadaşları arasındaki bu sıcak sevgi hiçbir şeyle mukayese edilemez.

85- Namaz ve Haysiyet

Bazıları halkın ve akrabalarının tanıdığını düşünerek onların muhitinde kusur işlememeye özen gösterir, ama aynı kişiler tanınmadıkları bir yere gidecek olurlarsa, günah işlemekten çekinmezler. Namaza katılmak insanı camiye, İslâm'a ve halka bağlar ve cami ehline bir takva haleti kazandırır ve artık mümkün oldukça günah işlemeye kalkışmaz; çünkü günahın kendinin dinî haysiyetini yok edeceğini, kutsiyet ve mahubiyet elbisesini üzerinden çıkaracağını bilir. Fakat cami, İslâm ve halk ile bağlantısını kesenlere günah işlemek pek zor gelmez; onlar dindarlık adını taşımadıkları için onu kaybetmekten de endişelenmezler.

86- Namaz ve Toplumun İslahı

Kur'ân-ı Kerim namaz kılmayı emrederken hemen devamında da, "Elbette biz, iyiliğe çalışanların ecrini zayıf etmeyiz"¹ buyuruyor.

Namaz kılmak ıslahçıların birinci vazifesi olduğu için bundan şu sonucu alıyoruz: Eğer doğru bir şekilde yerine getirilirse, hükümleri, zahirî ve batinî şartları gözetilirse toplum ıslaha doğru hareket eder.

Namaz kılan bir insan gerçekte ıslah edicidir. İbadet iniyaya çekilmekle değil, toplumu ıslah etmekle birlikte olmalıdır. Namaz kılanların toplumdan fesadı kaldırmaları gerekir.

1- A'raf, 170.

87- Namaz ve Siyaset

Bir çok rivayette şöyle geçer: *"Eğer insan tüm ömrünü kutlu Mekke-i Mükerreme şehrinde ve Kâbe'de ibadetle geçirdiği halde ilahî önderliği kabul etmezse namazı kabul olmaz."*

Günümüz Müslümanlarının sorunu namaz kılmalarına rağmen önderlerinin korkak, bağımlı, diğerleri tarafından makam kürsüsüne oturtulmuş olmaları ve ilahî ölçülere sahip olmayan kişiler olmalarıdır. Görünüşte ve dilleriyle Allah Teala'dan kendilerini doğru yola hidayet etmesini istemekte, fakat amelde aksi istikamette hareket etmekte.

88- Namaz ve Müşavere

Şura Suresi'nde müminlerin sıfatını sayarken şöyle buyurmaktadır:

Onların işi şura üzerinedir ve namazı ikame ederler.

Bu ayetten anlaşılıyor ki, müşavere toplantısında herkes hangi konumda olursa olsun namaz konusunda duyarlı olmalıdır. Eğer müşavere önemliyse namaz da önemlidir. Eğer bir müşavere toplantısı olan meclise girmek ve seçimler için seçim sandıklarını doldurmak amacıyla o kadar büyük bütçeler ayrılıyor ve sermayeler harcanıyorsa, camileri doldurmak için de biraz çaba harcanmalıdır.

89- Savaşta Cemaat Namazı

Nisâ Suresi'nin 102. ayetinde şöyle geçer: Halkın arasında olduğun zaman namaz kıl; fakat karşınızda silahlı bir düşman olursa, ilk önce toplu olarak değil bir kısmı sana iktida etsin.

İkincisi, sana iktida edenler silahlarını da yanlarına alsınlar ve insanlar arasında ayrılık oluşmaması için birinci rekâta Müslümanlardan bir grubu silahlarını yanına alarak iktida etsinler, ancak, ikinci rekâti -münferiden niyet ederek- namazı

çabucak bitirerek ikinci grubun yerini alsınlar. İkinci grup da gelip ikinci rekâta sana uysun; bu şekilde hem cemaat namazı terk edilmesin, hem düşmandan ve silahtan gaflet edilmesin ve hem de İslâm askerleri arasında ayırım yapılmasın. Müslümanlar nöbet değişimi ve askerlerin yer değişiminde öyle çabuk hareket etmelidirler ki namazın ikinci rekâtına ulaşabilsinler; ayrıca askerler abdestli olmalı ve savaşta namaz hükümlerini bilmelidirler.

Bu ayet, cemaat namazının önemi, sürat, adalet, ayırım yapmama, düşmandan gaflet etmeyerek Allah'a yönelişi içeren, ibadet ve savaş programını sergileyen çok güzel bir film senaryosuna dönüştürebilir.

90- Camiye Çocuğunuzu ve Paranızı da Götürün

Kur'ân-ı Kerim buyuruyor ki: "**Mal ve oğullar dünya hayatının süsüdür.**"¹

Yine buyuruyor ki: "**Her mescide (gidişinizde) süslerinizi (güzel elbiselerinizi üzerinize) alın.**"²

Yani çocuklarınızı camiyle tanıştırsın ve hem de bir fakirle karşılaştığınızda vermek için üzerinizde bir miktar para bulsun (elbette cami için ziynet yapmak, temiz elbiseler giymek, güzel kokular sürünmek, vakar ve ağır başlı olmak ve liyakatli bir cemaat imamı seçmede vardır.)

91- Namaz, İslâmî Kardeşliğin Şartıdır

Tevbe Suresi'nde, kâfirleri ve müşrikleri tanıtıp onların planlarını ve kötü niyetlerini açıkladıktan sonra buyuruyor ki:

**Eğer tövbe eder, namazı kılar ve zekâtı verirlerse,
dinde sizin kardeşlerinizdirler.**³

1- Kehf, 46.

2- A'raf, 31.

3- Tevbe, 11.

Bu ayette, namaz iman kardeşi olmanın şartlarından sayılmıştır.

92- Kâfirler Namazınızdan Rahatsız Olurlar

Namazı çağırduğunuz zaman onu eğlence ve oyun yerine koydular.¹

Bir grup Yahudi ve bazı Hıristiyanlar müezzinin sesini duyunca veya Müslümanların namaza durduklarını görünce onlarla alay ederlerdi. Kur'ân-ı Kerim onlarla arkadaşlık yapmayı yasaklamıştır.²

93- Namazı Oyun Yerine Koyanlar, Dini Oyun Yerine Almışlardır ve Müminlerle Dost Olamazlar

Rufaa ve Suveyd isimindeki iki müşrik Müslüman olduklarını ilan ettikten sonra münafıklardan oldular. Bazı Müslümanlar onlarla ilişki içindeydi. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu:

Ey inananlar, ... dininizi eğlence ve oyun yerine koyanları dost tutmayın.... Namaza çağırduğunuz zaman onu eğlence ve oyun yerine koydular.³

Arka arkaya gelen bu iki ayette önce: "**Sizin dininizi oyun yerine koyarlar.**" Sonra da, "**ezanı oyun yerine koyarlar**" diye buyuruluyor. Buradan ezanın dinin özü ve çehresi olduğu anlaşılmaktadır.

Her halükârda, bunlar Müslümanlarla dost değildirler ve Müslümanların onlarla arkadaş olması ve onların sultasını altına girmesi düşünülemez.

1- Maide, 58.

2- Tefsir-i Numune.

3- Mâide 57-58.

94- Namaz Kılmayan Sevilmemeli

Rabb'imiz, namazı kılsınlar diye... Artık sen de insanlardan bir takım gönülleri, onları sever yap.¹

Hız. İbrahim (a.s) diyor ki: Allah'ım! Ben namaz için kendi zürriyetimi bu dağlık, susuz ve bitki bitmez bölgeye yerleştirdim; o halde insanların kalplerini onlara doğru meyillendir.

Evet, Allah Teala insanların kalbini, namazı ikame etmek için her yana ve her diyara hicret eden ve her türlü zorluklara göğüs gerenlere yönlendirir. Namaz için bir harekette bulunmayanlar, hatta Hız. İbrahim'in (a.s) soyundan bile olsalar Allah Teala'nın lütfuna ve insanların kalbini cezp etmeye lâyık değillerdir.

95- Tarihte Hiçbir Amelin Bu Kadar Şahit ve Tanığı Yoktu

Resul-i Ekrem (s.a.a) ve Masum Ehlibeyt İmamları, onların bütün sahabe ve dostları, bütün müminler ve Müslümanlar, bütün minarelerin, evlerin, camilerin, damların, okulların üzerinde, radyolarda, televizyonlarda, okyanuslarda, şehirlerde, köylerde, erkek ve kadın, yaşlı ve genç ve İslâm tarihi boyunca herkes ezan ve ikame okuyarak "*Hayye ala hayri'l-amel*" (=Haydi en hayırlı amele!) cümlesiyle namazın amellerin en hayırlısı olduğuna tanıklık etmişlerdir. Hiçbir hayırlı iş için bu kadar tanıklık edilmemiş, bu kadar ağızdan en hayırlı amel olduğu haykırılmamıştır. Herkes namazın kurtuluş olduğuna tanıklık etmiştir: "*Hayye ale'l-felah*" (=Haydi kurtuluşa!)

96- Bina Mühendisliği ve Namaz

Ev, apartman ve şehirlerin yapımında kible yönünü ve namaz meselesini unutmayın. Kur'ân-ı Kerim buyuruyor ki:

1- İbrahim, 37.

Evler hazırlayın; evlerinizi kible yapın ve namaz kılın.¹

Musa ve Harun'a dedik ki, İsrailoğulları'nın ev sorununu halledin ve kavminiz için evler hazırlayarak onları dağınıklıktan kurtarın. Çünkü eğer evleri olursa, oranın vatanları olduğunu hissedecek ve onu savunmaya da girişeceklerdir. Fakat bir sorunla karşılaşmadan namaz kılabilmek için şehirlerinizin planında evlerinizi kible edin. İran'da mühendisleri Şeyh Behaî gibi âlimler olan bazı şehirlerin sokakları ve caddeleleri hiç sapsmadan direkt olarak kible doğrultusundadır.

(Bu ayette geçen "kible" kelimesi daha farklı bir şekilde de mana edilmiştir; fakat "namazı kılın" cümlesini dikkate alacak olursak bu anlam daha uygundur.)

97- İlahî Önder Namaz Kılanları Hiç Kimseye Değişmez

Kureyş'in ileri gelenleri Resul-i Ekrem'e (s.a.a), kendi etrafında toplanmaları için yalın ayak fakirleri etrafından dağıtmasını önerdiler. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu:

Nefsini, sabah akşam, rızasını isteyerek Rablerine yalvaranlarla beraber tut.²

İmam Cafer Sadık (a.s) ise şöyle buyuruyor:

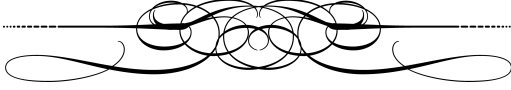
Bu ayetten maksat namaz kılanlardır.

Yani bir derdi olmayan refah içerisindeki kimselerin rızasını kazanmak için namaz kılan fakirleri bırakma.

1- Yunus, 87.

2- Kehf, 28.

6. Bölüm

KUR'ÂN'DAN NÜKTELER

98- Namaz ve Kur'ân

Namazın canlı olması Kur'ân'ın da canlı kalması anlamına gelir; çünkü namaz kılan herkes günlük on yedi rekât namazda bir o kadar Fatiha Suresi'ni tekrar etmesi gerekir. Fatiha Suresi de yedi ayetten oluştuğu için her gün Kur'ân'dan yetmiş ayet okumak zorundadır. Fatiha Suresi'nden sonra okuduğu surenin de birkaç ayeti vardır; mesela beş ayetten oluşan İhlas Suresi'ni okuduğunu varsayarsak o zaman günde on defa da bu sureyi tekrar etmiş olur ki bu da toplam elli ayet eder. Böylece, namaz kılan bir kimse her gün en az yüz yirmi ayet okumak zorundadır. Bu ise, Kur'ân'ı terkedilmiş olmaktan çıkarır, insanların Kur'ân'a olan ünsiyetini artırır. Kur'ân ve namaz defalarca yan yana zikredilmiştir:

Allah'ın kitabını okuyanlar ve namazı kılanlar.¹

Kitaba sınıksık sarılırlar ve namazı kılanlar.²

Evet, Kur'ân ve namaz hem birbirinin yanında ve hem de birbirinin içindedirler.

99- Namaz ve Meleklerle Benzerlik

Kur'ân-ı Kerim'in surelerinden birinin ismi "Sâffât"tır. Allah Teala onun ilk ayetinde saflar halinde olan meleklerle yemin etmektedir.

Kur'ân-ı Kerim'in diğer birkaç yerinde meleklerin saflarından ve onların itaate hazır olduklarından bahsetmiştir.

1- Fâtır, 29.

2- Fâtır, 170.

Kur'ân-ı Kerim'in surelerinden diğeri birinin ismi ise "Saff"tır. Bu surede de sımsıkı saflarda Allah yolunda cihat eden savaşçılar övülmüştür ve iki surenin ismi olan "Saff ve Saffat" sözcükleri Kur'ân-ı Kerim'in disiplin ve düzene verdiği önemi göstermektedir. İnsan cemaat saflarında, büyük ve uzun saflarda yer alması açısından meleklerle benzer.

100- Baştan Sona Kur'ân'da Namaz

Kur'ân-ı Kerim'in en büyük suresi olan Bakara Suresi'nde namazdan söz edilmektedir: "**Muttakiler- namaz kılarlar.**"

En kısa suresi Kevser'de de namazdan bahsedilmiştir: "**Rabbin için namaz kıl...**"

Kur'ân'ın hem ilk suresinde, hem son suresinde ve hem de yetmişden fazla yerde namaz söz konusu edilmiştir.

101- Her İbadet Namazla Zikredilmiştir

Namaz oruçla birlikte zikredilmiştir: "**Sabır ve namazla yardım dileyin.**"¹

Tefsirlerde, sabırdan maksadın oruç olduğu beyan edilmiştir.

Namaz zekâtla birlikte zikredilmiştir: "**Namazı kılar, zekâtı verirler.**"²

Namaz hacla birlikte söz konusu edilmiştir: "**Siz de İbrahim'in makamından bir namaz yeri edinin.**"³

Namaz iyiliği emretmek ve kötülükten menetmekle birlikte zikredilmiştir: Lokman oğluna şöyle buyurmuştur: "**Oğul, namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçir.**"⁴

1- Bakara, 45.

2- Tevbe, 71.

3- Bakara, 125.

4- Lokman, 17.

Namazsosyal adaletle birlikte zikredilmiştir: "**Rabbim bana adaleti emretti. Her mescitte yüzlerinizi O'na doğrultun.**"¹

Namaz Kur'ân okumakla birlikte geçmiştir: "**Allah'ın Kitabı'nı okuyanlar, namazı kılanlar.**"²

Namaz istişareyle beraber geçmiştir: "**Namazı kılarlar, işleri aralarında istişare iledir.**"³

Namaz Kur'ân-ı Kerim'de borç vermeyle bir arada da zikredilmiştir.

102- Namaz ve Rahmet

Namazda "rahmet" sözcüğü kadar fazla kullanılan çok az kelime vardır.

Hem besmelede "Bismillahirrahmanirrahim" diyoruz, hem "el-hamdulillahi rabbi'l-âlemin"den sonra "er-Rahmani'r-Rahim" diyoruz ve hem de Fatiha'dan sonra okunan surenin besmelesinde de "er-Rahmani'r-Rahim"i tekrarlamaktayız. Dolayısıyla, her gün "rahmet" kelimesini altmış defa⁴ tekrarlamaktayız; eğer rahmet olursa semeresi yardımlar, sevgiler, yardımlaşmalar, iyilikseverlikler, af ve bağışlar olacaktır. Aralarında yardımlaşma ve rahmet ruhu canlı olan bir halk ilahî rahmetleri alma kabiliyetine de sahip olur.

1- A'raf, 29.

2- Fâtır, 29.

3- Şura, 38.

4- Nafîle (sünnet) namazları saymazsak; iki defa besmelede, iki defa Hamt Suresi'nde ve iki defa da Fatiha'dan sonra okuduğumuz surenin besmelesinde olmak üzere her rekâta en az altı defa söylemekteyiz. Günlük on yedi rekâtlık namazın on rekâtında Fatiha Suresi'ni ve sonra da başka bir sureyi okumak zorundayız. Buda her gün en az altmış defa eder. (6 X 10=60)

103- Namaz ve Beraat

Namazda kendilerine gazap edilenlerden ve sapanlardan beri olduğumuzu ilan etmekteyiz: "**Kendilerine gazap edilmiş olanların ve sapmışların yoluna değil.**"

Kur'ân-ı Kerim'de gazaba uğramış kişiler ve kavimler vardır: Firavunlar, Karunlar, Ebu Lehebler, münafıklar, söylediklerine amel etmeyen ulema, dünyaperest bilginlerin izleyicileri olan faiz yiyen Yahudiler.

Her ne kadar Allah Teala dünyada bu grupları gazabına uğratmamışsa da, Kur'ân'da bunlar hakkında gazap ve lanet kelimesi kullanılmış, sapmış kişi veya gruplar olarak tanıtılmışlardır. Sapmışlar ve gazaba uğramışlar gruplara ayrılmaktadırlar; ama bu kitapta onlardan bahsetmeyi düşünmüyoruz.

104- Namaz ve Tespih

Rükû ve secdelerimizde üç defa "subhanellah" veya secdede bir defa "subhane rabbiye'l-a'la ve bi-hamdih" ve rükûda bir defa "subhane rabbiye'l-azimi ve bi-hamdih" diyerek Allah Teala'yı tespih ederiz.

Bırakın da hiç olmazsa toprak ve kum zerrelerinden, taşlardan, bitkilerden, yıldızlardan... geriye kalmayalım; eğer Kur'ân-ı Kerim buyurduğu gibi her şey tespih halindeyse neden insan tespih etmesin?!

*Tesbîhgûy-i û ne benî âdemend o bes
Her bolbolî ki zemzeme ber şâhsâr kerd.*

O'nu tespih edenler bir tek insanoğlu değil

Ağacın dalındaki her bülbülün mırıldanmaları tespihtir.

Kur'ân-ı Kerim'in buyurduğu gibi biz anlamasak bile varlık âleminin bütün zerreleri Allah'ı tespih ederler.

Kur'ân-ı Kerim'de, Hudhud'un Hz. Süleyman'a gelerek bir kadının yönetimindeki bir bölgenin insanlarının güneşe tapmasından yakındığı geçer.

Eğer hudhud tevhit ve şirki anlıyorsa, şirkin kötü olduğunu anlıyorsa, kadın ve erkeği birbirinden teşhis edebiliyorsa ve bunu ehline (Hz. Süleyman'a) bildiriyorsa, "subhanelah" da diyemez mi?! Kur'ân-ı Kerim, karıncalardan birinin diğerlerine, "Yuvalarınıza girin ki Süleyman ve ordusu sizi ezmesin" söylediğini buyurmuyor mu? Kişilerin isimlerini bilen bir karınca neden "subhanellah" diyemesin ki?!

105- Namazın İsimlerinden Biri Kur'ân'dır

Namaza işaret eden İsra Suresi'nin 78. ayetinde şöyle geçer:

Güneşin sarkmasından gecenin kararmasına kadar namaz kıl ve sabahın Kur'ân'ını da (unutma).

Çünkü sabah Kur'ân'ı görülecek şeydir.

Güneşin sarkması, güneşin batıya doğru kaydığı öğlenin ilk vakti ve gecenin kararması ise gece yarısıdır.

Öğlenin başından gece yarısına kadar öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazları kılınması gerekir. Kur'ân'daki fecirden maksat ise sabah namazıdır. Şia ve Sünnî rivayetlerine göre hem gece melekleri ve hem de gündüz melekleri onun yerine getirildiğine tanıklık ederler. Gördüğümüz gibi burada "fecir=sabah namazı" yerine "Kur'ân-ı fecr" tabiri kullanılmıştır.

106- Kur'ân'ın, Abdest, Gusül ve Teyemmüm İçin Açıkladığı Etkiler

1- "Sizi temizlemek için."¹

2- "Size nimetini tamamlamak için."²

3- "Şayet şükredersiniz diye."³

1- Maide, 6.

2- Maide, 6.

3- Maide, 6.

4- "Allah temizlenenleri sever."¹

Zahirî temizliğin bile bu kadar etkisi varsa, kalbin nifak, riya, şirk, şüphe, cimrilik, hırs ve diğer afetlerden temizlenmesinin ne gibi etkisi olabilir acaba?!

Manevî temizlik o kadar değerlidir ki Allah Teala temiz olmayı sevenleri överek buyuruyor ki, "İçinde temizlenmeyi seven kişiler bulunan bir mescitte namaz kılın:"

Orada temizlenmeyi seven erkekler vardır.²

107- Namaz, İmamet Gibi Önemli Bir Makamdır

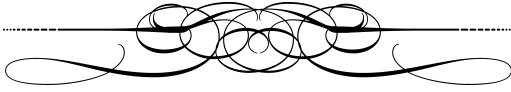
Kur'ân-ı Kerim'de iki defa Hz. İbrahim'in (a.s) dilinden "**ve benim zürriyetimden**" tabiri kullanılmıştır.

Birisi, Allah Teala tarafından çok ağır imtihanlara tabi tutulduktan sonra imamet makamına ulaşınca, hemen Allah'a, "zürriyetim de imamet makamına ulaşsın" diye niyazda bulundu. Fakat Allah'tan "benim ahdim zalimlere ulaşamaz" cevabını aldı (yani senin zürriyetinden birisi eğer zulüm işlerse imam olamaz.) Ve diğeri ise namaz için ettiği bir duada "**ve benim zürriyetimden de**" dedi; yani benim zürriyetimi ve neslimi de namaz kılanlardan eyle. Dolayısıyla, namaz kılmak ve imamet makamına ermek için Hz. İbrahim (a.s) "**ve benim zürriyetimden de**" tabirini kullanmıştır. Demek ki namaz makamı da imamet makamı gibi önemli ve yüce Allah'tan istenilecek bir makamdır.

1- Tevbe, 108.

2- Tevbe, 108.

7. Bölüm

NAMAZIN ADABI

108- Namaz ve Teşrifat

Rivayetlerde, Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) namaz için özel elbiseler bulundurduklarını görmekteyiz; Allah Teala'nın huzurunda bulunma elbisesi. Özellikle bayram namazı ve Cuma namazını özel bir elbiseyle kılarlardı. Yağmur namazında cemaat imamının Allah Teala'nın huzurunda daha fazla tevazu ve huşunun belirtisi olması için elbisesini ters tarafından giymesi, namazda –rida- havlu gibi bir parçayı omzuna atması tavsiye edilmiştir. Bu emirler namaz kılmanın kendine has bir takım adap ve şeklinin olduğunu göstermektedir. Sadece namaz değil, bütün mukaddes işler böyledir. Hz. Musa'nın (a.s) Tevrat ayetlerini almak için kırk gece-gündüz Tur dağında dua ve münacat etmesi gerekmesi gibi.

Namaz manevî bir yükseliştir; tüm yönleriyle gerekli hazırlığa sahip olmadıkça bu yükselişin gerçekleşmesi mümkün değildir. Namazın bütün adap, şartları ve hükümleri onun öneminin belirtisi sayılabilir ve namaz, özel bir teşrifatla yapılan resmî bir adaba benzetilebilir.

İmam Rıza (a.s), içinde bir milyon rekât namaz kıldığı bir elbisesini, yirmi yıl Abbasî düzeninden kaçan ve 90 yaşında bir sabah namazından sonra şehit edilen Ehlibeyt şairi "Di'bil"e hediye etti ve Kum halkı o elbiseyi satın almak için çok miktarda para teklif etmesine rağmen Di'bil onu satmadı.

109- Namaz ve Dua

Kunutta okuduğumuz dualar dışında, namaz kılan herkes namazın ortasında "İhdine's-sirate'l-mustakim" (=bizi doğ-

ru yola hidayet et) diyerek dua etmekte ve Allah Teala'dan hidayet nimeti olan nimetlerin en güzelini istemektedir. Namazdan önce ve sonra da bazı dualar okumaktadır. Her halükârda, namaz kılan bir insan aynı zamanda dua ve mü-nacat ehlidir.

Elbette dua etmenin de kendine has adabı vardır. İlk önce Allah Teala'yı övmeli, sonra onun nimetlerinden bir bölü-münü, özellikle marifet, İslâm, akıl, ilim, velayet, Kur'ân, öz-gürlük, idrak... nimetlerini sayıp O'na şükretmeli. Peşinden Resulullah'a (s.a.a) salat ve selam etmelidir. Sonra hiç kimse fark etmeden hatalarını dile getirerek bağışlanma dilemelidir. Sonra salavat getirerek dua etmelidir. Bütün insanlar için, anne ve babamıza ve üzerimizde hakkı olanlara dua etmeliyiz.

Namaz da Allah Teala'nın sıfatları, hamd ve O'nun ni-metlerinin beyanı, O'ndan hidayet ve rahmet talebi vardır; böylece namazın "dua"yla derin bir ilişkisi vardır.

110- Kur'ân-ın Edebî Beyanında Namaz

Nisâ Suresi'nin 116. ayetinde Allah Teala bilginler, namaz kılanlar ve zekât verenler için büyük bir mükafat vaat etmektedir. Fakat bu grupları sıralarken namaz kılanları özel bir ka-lıpta beyan etmektedir:

er-Rasihûne fi'l-ilm: İlimde derinleşenler

el-Mu'minûne billah: Allah'a inananlar

el-Mu'tûne'z-zekât: Zekâtı verenler

el-Mukîmîne's-salat: Namazı kılanlar

Bu dört kelimeye bakacak olursanız, namaz kılanlar tabi-rinin diğerleriyle farklı olduğunu görürsünüz. Örneğin "rasi-hun" ve "müminun" kelimeleriyle uyum içerisinde olması için namaz hakkında "mukîmîn" denmesi gerekirken "mukîmîn" buyurmuştur; yani namaz için özel bir konum bilenler. Biz dinî bilimler öğrencilerinin tabirince "A'nî el-mukîmîn" yani

namaza özel bir ilgim var, altını çizerek söylüyorum, anlamındadır. Hz. İbrahim buyuruyor ki: "inne salatî ve nusukî..." (= namazım ve ibadetlerim).¹ Nusuk kelimesi ibadet anlamında olup namazı da kapsadığı halde önemini belirtmek için namaz kelimesini özellikle tek başına zikretmiştir.

Enbiyâ Suresi'nin 73. ayetinde şöyle geçer:

Onlara hayırlı işler yapmayı ve namaz kılmayı vahyettik.

Namaz da iyi işlerden olduğu halde iyi işlerin yanında zikredilmiştir ve bu da Kur'ân-ı Kerim'in namaza verdiği önemi göstermektedir.

111- Huşuyla Namaz Kılmak İmanın İlk Şartıdır

Kurtuluşa ulaştı o müminler ki namazlarında saygılıdır.²

Kesinlikle müminler kurtuluşa ermişlerdir ve onlar namazlarında huşu içinde olanlardır. Şunu da hatırlatalım ki peygamberler mektebinde kurtuluş maneviyatla olur, fakat tağutların mektebinde kurtuluş zor ve güç sayesinde mümkündür.

Firavun şöyle bağırdı: "**Bugün üstün gelen kurtulmuştur.**"³

Her halükârda, hayırlı işler ve halka hizmet yapan, fakat namaza karşı kusurlu davranan kimse kurtuluşa erişemeyecektir.

112- Namaz ve Esenlik

Kur'ân-ı Kerim münafıklardan şöyle bahsediyor:

Namaza kalktıkları zaman da üşene üşene kalırlar.⁴

1- En'am, 162.

2- Müminun, 1-2.

3- Tâhâ, 64.

4- Nisa, 142.

Yine Tevbe Suresi'nin 54. ayetinde gönülden istenmeye-
rek yapılan infak da şiddetli bir şekilde eleştirilmiştir; bunun
sebebi de açıktır: İbadet ve infakın hedefi manevî rüşt ve onu
elde etmenin şartı ise aşk ve istektir.

113- Namaz Ehlinin Dereceleri

Bazıları namazlarını huşu içerisinde kılarlar: "**Onlar ki
namazlarında huşu içerisindedirler.**"

Huşu cismî ve ruhî edeptir. Resul-i Ekrem (s.a.a), adamın
birinin namazda sakalıyla oynadığını görünce şöyle buyurdu:

Onda huşu ruhu olsaydı asla bu işi yapmazdı.¹

Resulullah (s.a.a) namaz vakti sürekli gökyüzüne bakı-
yordu; fakat şu ayet indikten sonra yere bakar oldu.²

Bazıları namazlarını gözetmekteler: "**Onlar namazlarını
korurlar.**"³

Bu ayet Kur'ân-ı Kerim'de iki defa geçmiştir.

En'âm Suresi'nde namazı korumak ahirete imanun belir-
tisi sayılmıştır:

**Ahirete inananlar, buna inanırlar ve onlar, namaz-
larını korurlar.**⁴

Bazıları namaz için işi bırakırlar:

**Kendilerini ne ticaret, ne de alışverişin Allah'ı an-
maktan, namaz kılmaktan alıkoymadığı erkekler.**⁵

Ne sürekli ticaret ve ne de geçici alış-veriş onları Allah'ı
anmaktan alıkoymaz; onların yanında mal iyiliklerin efendisi
değil, onların hizmetindedir.

1- Safî Tefsiri.

2- Tefsir-i Numune, Mecmau'l-Beyan Tefsirinden naklen.

3- Bakara, 92 ve Mearic, 34.

4- En'am, 92.

5- Nur, 37.

Bazıları neşeli hareket ederler: "**Allah'ı anmaya koşun.**"

Bazıları en güzel elbiselerini giyerler: "**Her mescide gidişinizde süslerinizi alın.**"¹

İnsanın süs ve ziynetini yanında bulundurması mescidin canlılık kazanmasına neden olur; mescit ve namaza, vakıf ve vakfedene saygıdır bu.

Fakat bu ayetin sonunda, (ziyette ve diğer şeylerde) israf etmeyi buyurmaktadır.

Bazılarının namaza karşı sabit bir aşkı var: "**Onlar ki namazlarını sürekli kılarlar (aksatmazlar).**"²

İmam Muhammed Bâkır (a.s) buyuruyor ki: "*Bundan maksat müstehap (sünnet) namazlara devam etmektir.*"

Fakat yine bu surenin 34. ayetinde şöyle buyuruyor: "**Namazlarını korurlar.**" Bundan da maksat farz namazları korumak, tüm şartlarıyla yerine getirmektir.

Bazıları namaz için seherleri uyanırlar:

Gecenin bir kısmında sana mahsus olan bir nafile kılmak üzere uyan.³

Bu ayetin Arapça'sında geçen "hucud" kelimesi uyku anlamındadır; fakat "teheccud" uykuyu gidermek anlamına gelir.

Bu ayette, Resul-i Ekrem'e (s.a.a) hitap edilmektedir: "Gecenin bir kısmında uyanarak Kur'ân oku. Bu sana has bir vazifedir." Müfessirler bu tabirin gece namazına işaret ettiğini vurgulamışlardır.

Bazıları geceyi namaz kılarak sabahlarlar:

Gecelerini Rablerine secde ederek, O'nun divanında durarak geçirirler.⁴

1- En'am, 31.

2- Mearic, 23.

3- İsra, 79.

4- Furkan, 64.

Ve bazıları da ağlayarak secde ederler:

Ağlayarak secdeye kapanırlardı.¹

(Allah'ım! 1370 (1992) yılının Şaban ayında bunları yazarken kendim bu merhalelerden birini kat etmediğim için huzurunda mahcubum)

Aziz okuyucum! Sen kafanı bana takma.

114- Namaz Bizimle Konuşur

Ayet ve rivayetlerden anlaşıldığına göre, insanın amelleri berzah ve kıyamette karşısında tecessüm eder. İyi amel iyi bir görünümde ve kötü amel ise çirkin bir görünümde karşısına çıkar insanın.

İşlerin çirkinlik ve güzelliği bizim kendi elimizdedir; örneğin rivayetlerde, melek iyi namazı güzel bir çehreyle yukarı çıkarır ve namaz şöyle der: *"Beni koruduğun gibi Allah da seni korusun."*

Fakat emirlere uygun ve gerekli şartlarıyla yerine getirilmeyen namazı da melek karanlık bir çehreyle yukarı çıkarır ve namaz şöyle der: *"Beni zayı ettiğin gibi Allah da seni zayı etsin."*²

1- Meryem, 58.

2- Esraru's-Salat, İmam Humeyni (r.a), s. 6-8.